ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 87 (8307)
АПРЕЛИИН 12
ПЯТНИЦА
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

Нүүдэл наймаа үргэнөөр эмхидхэхэ

Хабарай тарилгын эгээл харюусалгатай үдэрнүүд ойротоно байна. Машинно-тракторна станцинуудай, совхозуудай, колхозуудай мэргэжэлтэд, механизаторнууд үрэжэлтэ баян үргэн ехэ полинууд дээрээ гаранхай, алтан шэниисэ, арюухан кукуруза тарихаар бэлэн байна.

Эгээл энэ үедэ поли дээрэ гараһан колхознигууд болон механизаторнуудые халуун анхаралаар хүреэлжэ, тэдэнэй али бүхы эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр, саг соонь хангаха гээшэ тон шухала хэрэг мүн. Полын стан дээрэ гү, али комплексно бригада дээрэ байһан хүн зониие элдэб хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээр хангахын тула түбхын түрүүндэ худалдаа наймаанай газарнуудай хүдэлмэрилэгшэд халуун анхаралаа табиха нангин уялгатай. Тарилгын үедэ, илангаяа нүүдэл худалдаа наймаа хөдөө нютаг бүхэндэ эмхидхэхэ гээшэ ехэхэн удхашанартай. Юуб гэхэдэ, нүүдэл лабагуудай, автолавкануудай ерэхэдэ тарилгада хабаадагшад поли, стан дээрээ байгаад хэрэгтэй зүйлнүүдээ абаха болоно бшуу. Түрүүшын хэрэглэлэй эд бараа: сай, зуруул тамхи, сахар, дотор хубсаһа, бутал, мылэ гэхэ мэтые абахын тула колхознигууд хэдэн модоной газарта байһан колхозой центр—магазин ошожо, нэтэ сагаа барахагүй байна.

Нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэхэ талаар зарим аймпотребсоюзууд, мүн сельпонуудшье ехэхэн дүршэлтэй болонхой. Республикын аймагуудаар, холо ойрын хүдөө нютагуудаар, энэ үбэлдөө тусхай типовой машинатай — 9, юрын машинатай — 7 автолавка, мүн морёор зөөдэг—88 нүүдэл лавка хүдэлһэн байха юм. Колхозуудай центрнүүдһээ ба хүдэлмэришэдэй тосхонуудһаа холо ажаһуудаг фермэ, гүүрэнүүдэй малшадые эд бараагаар саг соонь хангаха хэрэгтэ эдэ автолавканууд бага бэшэ тумэ хээ.

Зэдын аймагта хоёр нүүдэл автолавка энэ үбэлһөө хойшо хүдэлнэ. Нэгэ автолавкадань холоодогшо Чувакин (өөрөө наймаалагша) ябадаг юм. Үргэн уужам Борьёогой талада гү, али үнэр баян Үшөөтэйн голдо үхэр малаа адуулжа байһан малшадай отогто үбэлэй харанхы хүйтэн үдэшэлэн ерэнэй хүрэжэ ерэхэдэ, улад зон ямар ехээр баярладаг байгааб! Хамаг хэрэгсэлтэ зүйлнүүдээ худалдажа абаад, үшөө тэнэ эд бараа асархыень малшад хүсэгшэ һэн. Тиимэл хаяа нүүдэл автолавкынхид хүдөөгэй хүн зоной, илангаяа малшадай дунда ехэ хүндэтэй болонхой. Мүн эд бараанай эрьесын түсэб хододоо үлүүгээр дүүргэгдэдэг байна.

Иимэ һайшаалтай үүсхэлнүүдые аймаг бүхэндэ үргэнөөр дэмжэбэл, хүдөөгэй арад зониие түрүүшын хэрэглэлэй эд бараагаар таһалгаряагүй хангаха ябадалда дутагдалнууд үсөөн гараха байгаа. Имагтал худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй, нэн түрүүндэ аймпотребсоюзуудай правленинүүдэй энэ шухала хэрэгтэ — нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэлгэдэ хайша хэрэгээр хандадаг дээрэһээ хүдөөгэй арад зоной хуулита эрилтэнүүд заримдаа хүсэд дүүрэнээр хангагданагүй. Закаменай, Сэлэнгын, Яруунын болон бусад аймагуудта энэ үбэлдөө нүүдэл худалдаа наймаан муугаар эмхидхэгдэнхэй байгаа. Мүнөөшье Үбэр-Зөөхэйн (Сэлэнгэ), Хужарай, Михайловскиин (Закамен), Гүндын ба Комсомольско (Яруна) сельпонууд холын гүүртэ, отаранууд дээгүүр нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхээдүй байһаар. Эдэ сельпонууд мүн хабарай тарилгыншье үедэ нүүдэл худалдаа наймаа эмхидхэхын тула ямаршье бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулнагүй.

Зарим нютагуудтахи партийна, советскэ организацинууд аймпотребсоюзуудай болон сельпонуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ шанга эрилтэ табижа, хүдөөдэ худалдаа наймаае мүнөөнэй эрилтын ёһоор, культурна һайнаар эмхидхэхын тула анхаралаа үшөөл багаар табина. Энээнэй эсэстэ зарим сельпонуудта ба магазинуудта худалдаа наймаанай хэрэгые багаар мэдэхэ, тушаалта ажалдаа эзэн бусаар хандадаг хүнүүд табигдана. Иимэһээ худалдан абагшадай эрилтэдэ хэрзэгыгээр хандаха, үри шэрэ гаргаха ябадал үзэгдэнэ. Бурмонкоопсоюзай правлени, аймпотребсоюзуудай хүтэлбэрилэгшэд иимэ байдалтай эрид тэмсэхэ ёһотой.

Колхозой поли дээрэ, халуун хүдэлмэриин үедэ нүүдэл наймаа һайнаар эмхидхэхын тулада хүдөөгэй сельпонуудта поли дээрэ нүүдэл наймаатай гарахыень тусхай график зохёожо үгэхэ, нүүдэл автолавкануудые олоор эмхидхэхэ, худалдаа наймаае культурнаар эрхилхэ шухала байна. Мүн дайралдаһан лэ эд бараагаа поли дээрэ абаашахагүй, нэн түрүүндэ тарилгашадта хэрэгтэй шухала зүйлнүүдые шэлэжэ абаашаха шухала.

Республикын ажалшад бүхы советскэ арадтайгаа хамта «Промышленность, барилга хүтэлбэрилхэ хэрэгые саашадаа улам һайжаруулха тухай» нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй тезисүүдые зүбшэн хэлсэжэ байна. Энэ политическэ болон ажахын дэбжэлтын оршон байдалда худалдаа наймаанай организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд социалистическэ мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, советскэ хүнэй үдэрһөө үдэр бүри ургажа байгаа эрилтые хүсэд дүүрэнээр хангахын түлөө бүхы хүсэеэ элсүүлхэ нангин уялгатай.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Л. Г. Белоусовта Советскэ Союзай Геройн нэрэзэргэ олгохо тухай

Эсэгэ ороноо хамгаалгын агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ командованиин шалхы даалгабаринуудые жэшээтэ һайнаар дүүргэжэ, шэн габаатаршалга гаргаһанайнь түлөө нүхэр **Белоусов** Леонид Георгиевичта **Советскэ Союзай Геройн** нэрэзэргэ олгоод, **Ленинэй** орден, **«Алтан Одон»** гэжэ медаль барюулха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.

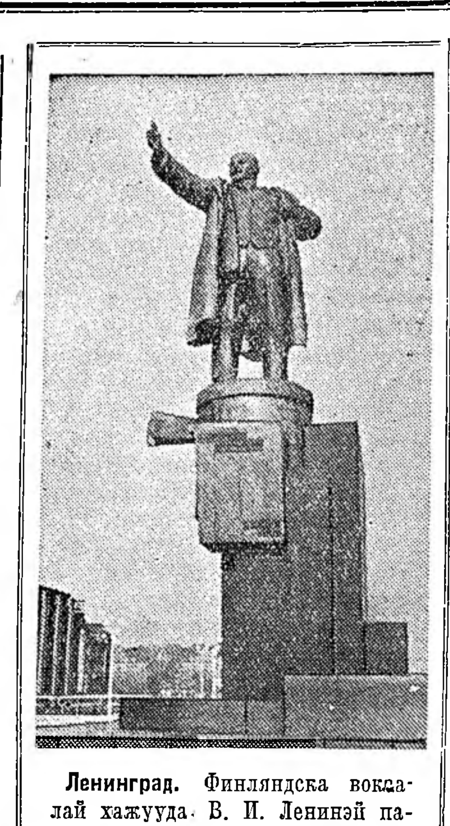
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1957 оной апрелиин 10.

Алма-Атада В. И. Ленинэй памятник бодхоогдохонь

АЛМА-АТА, апрелиин 8. (ТАСС). Алма-Атагай тэг дунда бодхоогдохо Владимир Ильич Ленинэй памятнигай проектые Казахска ССР-эй Министрнүүдэй Совет баталаа. Суута советскэ скульптор Е. В. Вучетич памятнигай проект зохёогоо юм. Энэ памятник табсан дээрэ байгаа 13 метр хахад үндэртэй байха. Агуу ехэ вождиие нэгэ гараа үргөөд, зүүн мүр дээрээ пальтогоо нэмэрээд байһаар скульптор харуулаа. Мэлигэр улаан гранидаар хэһэн табсан дээрэ Владимир Ильичын бронзово памятник бодхоогдохо.

Агуу ехэ Октябрийн 40 жэлэй ойн урда тээ энэ памятник бэлэн болохо.

Ленинград. Финляндска вокзалай хажууда В. И. Ленинэй памятник байна.
ТАСС-эй фотохронико.

Владимир Ильич Ленинэй түрэһэн нютагта

Ульяновск гээшэ советскэ хүн бүхэнэй эгээн дуратай городынь мүн. Эндэ 1870 оной апрелиин 22-то агуу ехэ Ленин түрэһэн юм.

Ленинэй түрэһэн нютагые үзэхэеэ, ороноймнай элдэб нютагуудһаа, мүн хилын саанаһаа хэдэн мянган зон эндэ ерэдэг. Тэдэнэр түбхын түрүүндэ Ульяновай бүлын 1878 онһоо 1887 он хүрэтэр һууһан гэрые харадаг. Энэ гэрынь мүнөө музей болгогдонхой.

Тиихэ үедэ эндэхи үйлсэ Ленинэй бэшэ, харин Москвагай гэжэ нэрлэгдэдэг байһан юм. Городыншье Ульяновск бэшэ, Симбирск гэжэ нэрэтэй байгаа. Ульяновтанай байһан гэр тэрэ үедэ байһан шэгээрээ харуулагдана. Соморхон, сагаан, багахан таһагууд, айлшадые хүндэлдэг таһалга соонь багахан рояль, удаан болоһондоо шаралшаһан нотонууд байна. Ульяновтанай бүхы бүлэ хүгжэмдэ ехэ дуратай байһан юм. Хүбүүдэйнь байһан таһалгада орохын тулада нариихан модон дамжуураар өөдөө гаранабди. Тиигээд Володя Ульяновай хэдэн жэлдэ байһан багахан таһалга руу оронобди. Тэндэнь түмэр орон. дээрээ олон номуудтай стол байна. Ханадань карта, номой таг үлгөөтэй.

Эндэ ерэгшэд ехээр һонирхон гимназист Ульяновай табелииень харана. Тэндэнь гансал таба, «эрхим шан абажа, удаадахи шатада оруулагдаба» гэһэн тэмдэгтэй. Мүн гимназияа дүүргэхэдээ Ульяновай шагнуулһан алтан медаль, болбосоролой аттестат байна.

Бүри бага ябахадаа Володя Ульянов Чернышевскиин, Белинскиин, Некрасовай, Гоголиин, Пушкинай зохёолнуудтай танилсаһан, Карл Марксын «Капиталые» уншажа эхилһэн байна.

«Эдэ багахан таһагуудаар хоёр часай туршада ябабаб, тиигэбэшье, үшөөл гараха дурагүй байнаб. Мүнөөдэр хараһан үзэһэн юумэеэ дамжуулан хэлэхэ үгэ олдоногүй. Волга дээрэхи энээхэн гэрые, эбтэй эетэй гайхамшагта энэ бүлые хэзээшье мартангүй, хододоо һанажа ябахаб» гэжэ багша Нинель Федорова бэшэнэ.

Иимэ тэмдэгүүд тэндэ ехэ олон. 27 жэлэй туршада энэ гэрые миллион хахад зон ерэжэ хараа. 17 зузаан номууд соо багтаха тэмдэгүүдые тэдэнэр бэшэһэн байна.

Мүн Ульяновскда тэрэ үедэ Ленинэй һураһан һургуули бии. Мүнөө тэндэнь нэгэдэхи жэшээтэ һургуули байрланхай. Ульяновай һураһан долоодохи класс мүнөө музей болгогдонхой. Гурбадахи зэргэдэ сонхын хажууда эгээл һүүлшын партада гимназист Ульянов һуудаг байгаа. Манай ороной элдэб нютагуудһаа, тэрэшэлэн Хитадһаа, Корейһээ, Чехословакиһаа, Польшоһоо, Румыниһаа ерэһэн олон мянган хүнүүд энэ классые хараа. Хитадай студентнэрэй бэлэглэһэн, торгон дээрэ оёһон Мао Цзе-дунай портрет байна. Корейн, Монголой һурагшадай значогуудшье бии.

Б. КОХ, ТАСС-эй корр.
Ульяновск город.

Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска АССР-нүүдэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй Горький городто болоходо 1957 оной апрелиин 8-да

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Нүхэдүүд! Түрүүн хэдэн асуудалда харюусахыем зүбшөөгыт.

«Колхознигуудай бүхэсоюзна съезд зарлагдаха гээшэ гү?» гэжэ зүблөөндэ хабаадаһан хэдэн хүн тон зүб асууһан байна. Партиин ЦК-да болон правительствода бидэнэр һанамжануудаа тухайгаа хөөрэлдөөд, иимэ съезд зарлабал туһатай байха гэжэ мэдэрһэн байгаабди. Зүгөөр, съезд зарлахые яараһанай хэрэггүй гэжэ бидэнэр толоо һэмди. Ушарынь, колхозуудые бэхижүүлхэ, ажахыень дэбжээхэ хэрэгтэй байгаа һэн. Мүнөө бидэнэр энэ зорилгоёо нилээд дүүргэнтээд байнабди гэжэ би бодоноб, тиимэһээ колхознигуудай съезд зарлажа болохо байна. Бидэнэр энэ асуудалаар үшөө дахин хөөрэлдэхэбди, энэ жэлэй эсэс багаар гү, али ерэхэ жэлэй эхеэр съезд зарлаха тухай асуудал шиидхэгдэхэ байха.

«Промышленностиин, барилгын хэрэг хүтэлбэрилгые шэнэдхэхэ тухай Танай элидхэлэй тезисүүд соо хэлэгдэнхэй, тэрээнтэй дашарамдуулан, хэдэ хэдэн областьнуудые, жэшээлхэдэ, Горьковско областиие Арзамасска областьтой нэгэдүүлхэ тухай асуудал шиидхэжэ болохогүй гү?» гэһэн асуудал табигдаад байна. **(Альга ташалга).**

Арзамассайхид, мүн Горьковско областиинхид юун гэжэ бодонот? **(Альга ташалга).**

Горькиин областиинхид арзамассайхид хоёрой алинайхинайнь иимэ асуудал табиһые мэдэбэл һонин байна?

Зал соохоо: арзамассайхид гэһэн абяан дуулдана.

Нүхэд арзамассайхид, иигэжэ нэгэдэлгэ туһатай гү, юун гэжэ бодонот?

Зал соохоо: туһатай гэлдэнэ.

Горьковско областиинхид юун гэжэ бодохо байнаб?

Зал соохоо: туһатай гэһэн абяан соностоно.

Эдэ хоёр областиие нэгэдүүлхэ тухай һанамжа яһала зүб зүйтэй гээшэ ха. **(Альга ташалга).** Мүнөө колхозууд бэхижээ, урдынхидаа орходоо бүри һайн хүдэлмэрилэгшэдтэй болоо, ажахынь эли бодоор урган дэбжээ. Тиимэһээ, мүнөө эдэ хоёр областиие нэгэдүүлжэ, захиргаанай аппарадые бага болгоходо туһатай байха. Иимэ юумэ хэбэл районуудай организацинуудые улам бэхижүүлхэ, илангаяа колхозуудта дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэдые табиха арга олгохо, мүн мүнгэ зөөриин алмалташье болохо байна.

Һүүлшын, гурбадахи асуудал. Нүхэр Игнатовтай, Горьковско областиин бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта Богородско районой «Искра» колхоздо ошожо, ажахытайнь танилсаха үедэмнай тус колхозой түрүүлэгшэ Павел Михайлович Демин намда энэ асуудал табиһан байгаа. Мүрысөөндэ илагшадые тодорхойлходоо ямар гол юумэ баримталхаб, жэшээлхэдэ, һү һаалгаар: үнеэн бүриһөө хэды шэнээниие һааһыень хараада абтаха гү, али газарай 100 гектар бүридэ һааһан һүнэй хэмжээн гү? гэжэ Павел Михайлович асууһан байгаа.

Газарай 100 гектар бүридэ абтаһан продукт хараадаа абтаха ёһотойл даа гэжэ би тэрээндэ харюусааб. Тиихэдэм тэрэ иигэжэ хэлээ: дамжуулгын тугые манай колхозһоо юундэ абшоо гээшэб? Сэхынь хэлэхэдэ, Павел Михайлович мэхэтэйхэнээр лэ асуудал табиһан байгаа **(энеэлдээн болоно):** юрын асуудал табиһан хэбэртэй байһан аад, харин өөрөө арсалдаа шиидхэхэ хүсэлэнтэй байгаа бшуу. Тиигэжэ намайе энэ хэрэгтэ орёолдуулаа. Тиин дуратай дурагүйшье һаа, арсаа шиидхэхэ ёһотой хүн болоһон байнаб.

Би өөрынгөө һанамжа тухай хэлэхэмни. Зүгөөр, хамагһаа түрүүн хоёр колхозой туйлалтануудые зэргэшүүлэн сасуулжа үзэхэ хэрэгтэй. «Искра» колхоз «Крестьянин» колхоз хоёр нэгэ район соо байдаг юм. Газарай 100 гектар бүридэ 1956 ондо «Искра» колхоз 358 центнер һү һаагаа. Тиихэдэ «Крестьянин» колхоз — энэ баһал һайн колхоз—323 центнер һааһан байна. Газарай 100 гектар бүридэ абажа үзэбэл, «Искра» колхоз—157 центнер, «Крестьянин» колхоз—134 центнер һү гүрэндэ худалдаа. Нэгэ үнеэн бүриһөө түрүүшын колхоздо 3.780 килограмм, хоёрдохинь—4.082 килограмм гэхэ гү, али түрүүшынхидээ орходоо ехэ һү һаагаа. Ажахын энэ жэлэй зургаа һарын туршада нэгэ үнеэн бүриһөө «Искра» колхоз 1.767, «Крестьянин» колхоз—1878 килограмм һү һаагаа. Ажахын энэ жэлэй зургаа һара соо газарай 100 гектар бүридэ түрүүшынь ажахыда 170 центнер, хоёрдохидонь—148 центнер һүн абтаһан байна. Тиихэдэ, газарай 100 гектар бүридэ түрүүшынхидэнь 9,9, хоёрдохидонь 8,5 үнеэн хүртэнэ. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ абажа үзэбэл, «Искра» колхоз 37,2 центнер, «Крестьянин» колхоз—29,4 центнер мяха гүрэндэ тушааһан ба худалдаһан байна.

Хэниинь илаа гээшэб? Минии һанахада, «Искра» колхоз илаа. Гэхэтэй хамта, областиин организацинууд дамжуулгын тугые «Крестьянин» колхоздо барюулһан байна бшуу. Сэхэ руунь хэлэхэдэ, эдэ хоюулан һайн колхозууд гээшэ даа. Түрүүлэгшэнэрыншье һайн хүнүүд байгаа ёһотой. «Крестьянин» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Кузнецовтой танилсаха аргамнай болоогүй. Зүгөөр иимэ ехэ амжалтатай байгаа хадаа юумэ мэдэдэг, зониие эмхидхэжэ шададаг хүн байгаа ёһотой. **(Альга ташалга).**

Зүгөөр, яаба хээбэшье, «Искра» колхозынь илаа гэжэ тоолохо хэрэгтэй даа. Урдань үнеэн бүриһөө ехэ һү һаагшадтань шан үгэдэг байгша һэмди. Газарай 100 гектар һү һаалгын талаар хараада абтадаггүй һэн. Тиин колхоз арбан үнеэтэй байгаад, тэдэндэ бүхы үбһэ тэжээлээ эдюулээд байгаа һаа, нэгэ үнеэнһээ 5—6, мүн 7-шье мянган килограмм һү һаажа болохо байна. Мүн арбанай орондо 100 үнеэтэй байгаад, үнеэн бүриһөө жааха багашье һү һаабал, харин гүрэндэ һураггүй ехэ һү тушаажа болохо байна бшуу. Хэниинь түрүү һуури эзэлээб гэжэ асуугдана? Эдлүүриин газарай 100 гектарта абажа үзэбэл, олон малтай байгаад, ехэ һү һаажа абадагынь илана гээшэ.

Зал соохоо: зүб гэһэн абяан дуулдана. **(Альга ташалга болоно).**

Бидэнэр шууд сэхэ байха ёһотойбди. «Крестьянин» артелиин колхознигууд минии хэлэһые зүбөөр ойлгожо, хүсэ шадалаа улам эршэдхэн ажаллаха бэзэ гэжэ би бодоноб. Тэдэнэр «Искра» колхозтой амжалтатайгаар мүрысэжэ шадаха гэжэ би этигэнэб.

Нүхэдүүд! Эндэ түлөөлэгдэһэн областьнууд болон автономно республикануудай колхозууд болон совхозуудай угаа ехэ арга боломжотой байһые танайда болоһон энэ зүблөөн харуулба. Танай хизаар, танай совхозууд болон колхозууд географическа талаараа нилээд таарамжагүй эрхэ байдалда, байгаалиингаа талаар тааруугүй эрхэ байдалда оршодог, өөдэлхын аргагүй, тиин ондоо республиканууд болон областьнуудтай мүрысэхын бүришье аргагүй гэһэн хэбэртэй һанал бодол Москвада олон нүхэдэй дунда, гансахан Москвадашье бэшэ, мүн танайда зарим хүнүүдэй дунда дэлгэрэнхэй.

Иимэ хараа бодол тон буруу. Тииһээ тиитэрээ ямаршье юумээр баримталагданагүй. Танай эндэхи газар нютаг муу гээшэ аал? Танай эндэхи газарай хүрьһэн, сагай уларил ямар бэ гэхэдэ, ороной нилээд олон районуудтай таанад мүрысөөд, мүрысөөндэ илажа шадаха байнат.

Таанад ган гасуур гээшые мэдэхэгүй байнат, урда зүгэй зарим районуудта үзэгдэдэгтэл адляар ган гасуурые үзөөгүйт. Өөрынгөө газарта таанад бү гомдогты, тэрээгээрээ омогорхон, бүри бодолтойгоор ашаглажа, колхозуудаа, районуудаа, областьнууд болон республикануудаа түргэнөөр дэбжээгты. **(Альга ташалга).**

Танай эрхэ байдалда, хэрбээ газар дээрээ эзэн ёһоор оролдолго гарган ажаллаад байгаа һаатнай, ямар ехэ юумэ үгэхэ байһыень хараад үзыт. Туйлалтануудайнгаа талаар урда зүгэй районуудһаа үлүү, мүн орон доторoo түрүү гэжэ тоологдодог колхозууд танайда бии. Танай колхозуудые Ставропольско хизаарай «Россия» колхозтой жэшэжэ харуулхыемни зүбшөөгыт. Энэ колхозые мэдэхэгүй хүн байхагүйл! Тэрээн тухай олон статьянууд, номууд бэшэгдэнхэй. Тэрэ үнэхөөрөөл һайн колхоз. Тэрэ бүхы ороондоо мэдээжэ болонхой. Зүгөөр, Чувашска АССР-эй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз баһал суурхаһан колхоз, али Горьковско областиин мүнөө дээрээ үшөө ехээр суурхаагүй «Искра» колхоз болон бусад дурсагдаһан колхозһоо юугээрээ дутана гээшэб.

Эдлүүриин газарай зуун гектар бүридэ «Россия» колхоз 21,8 центнер, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз — 29,1 центнер, «Искра» колхоз—20,2 центнер мяха, тэрэ тоодо хахалагдадаг газарай зуун гектар бүридэ «Россия» колхоз 12,9 центнер, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—23,8 центнер, «Искра» колхоз—10,9 центнер гахайн мяха абаһан байна.

Һү һаалгаар жэшэхэшье юумэ үгы даа. Газарай зуун гектарта «Россия» колхоз 87 центнер, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—230 центнер, тиихэдэ «Искра» колхоз—358 центнер һү һаагаа. Үнеэн бүриһөө «Россия» колхоз 2.875 килограмм, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—3.316 килограмм, «Искра» колхоз—3.780 килограмм һү һаагаа. Газарай зуун гектар бүридэ абажа үзэбэл, «Россия» колхоздо 3,5 үнеэн, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо—8 үнеэн, «Искра» колхоздо—9,9 үнеэн хүртэнэ. Газарай гектарта абтадаг мүнгэн олзо доход: «Россия» колхоздо 1.190 түхэриг, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо—1.900, «Искра» колхоздо—1,280 түхэриг болоо.

Энэ юу харуулна гээшэб? Хэрбээ танай зоныи колхоз бүхэниие һайн, дүршэлтэй эмхидхэгшын толгойлдог, хэрбээ хүдөө ажахые зүбөөр, бодолтойгоор эрхилдэг байгаа гээшэ һаа, таанад ороной ямаршье колхозтой мүрысөөд, тэрэниие ахижа шадаха. **(Альга ташалга).**

Танай районуудта угаа ехэ арга боломжо бии. Хэрбээ, бүхы колхозуудые эрхимүүдэй зэргэдэ оруулжа шадаад байгаа гээшэ һаамнай, оромнай хүдөө ажахын продукт нилээд ехээр абадаг болохо һэн. Нүхэр Коротков түрүүлэгшэтэй, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз хорин жэлэй туршада тарилгынгаа бүхы талмай дээрэһээ дунда зэргээр гектар бүриин 18 центнер, гандуу байһан 1956 ондо 16,3 центнер орооһо таряа абаа, тиихэдэ, Чувашска республикын колхозуудта оройдоол 8,2 центнер таряан абтаһан байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой кукурузын гектар бүриһөө 833 центнер эшэ набша ба буурсаг абахадань, Чувашска республика дотор дунда зэргээр 91 центнер абтаһан байха юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз гектарһаа 207 центнер хартаабха малтажа абахадань, Чувашска республика дотор бүхыдөө гектарһаань 104 центнер хартаабха абтаһан байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үнеэн бүриһөө 3.316 килограмм һүнэй һаагдахада республика дотор үнеэн бүриһөө 1.359 килограмм һүн һаагдаа. Тэрэшэлэн, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ энэ колхозой 230 центнер һү һаахада, 29,1 центнер мяха абахада республика дотор 50 центнер һүн, 9,4 центнер мяхан абтаа.

Колхозой амжалта газараа шадамараар ашаглаһанһаань нилээд дулдыдаһан байха юм. Колхоз нэгэшье гектар сэбэр пар үлөөнгүй ногоо таридаг. Иимэ пар дээрэ гектар бүриһөө 461 центнер кукурузын эшэ набша, 200 гаран центнер хартаабха, 11,4 центнер горох гэхэ мэтэ абтаһан байна. Иимэ пар дээрэ хара таряа тарихадаа гектарай 20 центнер ургаса хуряаһан байха юм. Энэ ехэл һайн гээшэ! Энээндэ нүхэр Коротков нилээд габьяатай. Энэ бодолтой хүн бар хүсөөрөө бэшэ, харин ухаагаа гүйлгэжэ юумэ бүтээдэг. Теэд бусад хүнүүд яһала ажалладаг аад, харин ажал хэрэгээ муугаар мэдэдэг, арга боломжонуудаа дутуугаар хэрэглэдэг дээрэһээ доогуур үрэ дүн туйладаг байна бшуу.

Нүхэдүүд! Мүнөө мяха абаха тухай асуудалые бидэнэр илангаяа шухалада тоолонобди. Талха хилээмэн манайда бии, байхашье. Шэнэ газар элдүүрилжэ, бидэ нилээд ехээр өөдэлөөбди. Шэнэ газар элдүүрилэнгүйгөөр орооһо таряа хэрэгтэй соонь ургуулан абажа болохо байгаа гү? Болохо! Зүгөөр тиихын тулада дан ехэ саг, ехэ зөөри хэрэгтэй болохо байгаа. Ургасые хоёр—гурба дахин дээшэлүүлхын тулада нэгэ—хоёр жэлһээ сохом дээшэ саг хэрэгтэй бшуу. Теэд хүдөө ажал эрхилдэг хүнүүдэй культурын дээшэлхэ тудам газар таряалангай культура дээшэлнэ даа. Зүгөөр, энэ культурые дээшэлүүлхын тулада мүн материальна арга боломжонууднай ургаха зэргэтэй. Заводуудые бариха, хүдөө ажахыда минеральна үтэгжүүлгэ үгэхэ хэрэгтэй. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гү, али Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой, тэрэнэй агроном нүхэр Васильева эндэ үгэ хэлээ һэн, газар дээрэ ургадагтал адляар таряа ургуулдаг болохын тулада нилээд ехэ юумэ хэхэ хэрэгтэй. Зарим туйлалтануудаараа Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз танай колхозые ахяад ябанал нүхэр Коротков.

Ургаса улам дээшэлүүлэн, орооһо таряа саашадаа бүри ехээр абадаг болохотоёо хамта, мал ажалай продуктаар ороноо хүсэдөөр хангаха зорилгоор мяха, һү бүри элбэгээр абаха ябадалые бидэнэр түрүүшын ээлжээндэ табиха ёһотойбди.

Энэ зүблөөн дээрэ олон нүхэд һайнаар үгэ хэлээ. Теэд зарим нүхэдтэ саг хүртөөгүй. Зариманиинь үгэ хэлэхэ гэжэ бэлэдхэһэн байбашье, хэлэжэ үрьдеэгүй. Энээн тухай шаналһанай хэрэггүй: эндэ үгэ хэлээгүйшье һаа, гансахан трибуна дээрэһээ үгэ хэлэһэнһэйтнай бэшэ, харин таанад тухай полинууд дээрэһээ алдар суугай тарахын тулада, танай тосхонуудһаа бүри холуур таанад тухай хэлсэхынь тулада, таанад тухай хэблэлдэ бэшэхынь тулада өөһэдынгөө полинууд дээрэ эрхимээр ажаллагты.

Һү ехээр һаахын, мяха бүри элбэгээр абахын тулада колхоз бүриин онсо өөрэ илгаае ашаглаха шухала. Нэгэ хүнэй нүгөөдэдөө түбэг татахадань: «гахайраал тодхортойгоор» гэжэ арад зоной дунда хэлсэдэг заншалтай гээшэ. Һайн удхатай юумэ харуулхын тулада энэ хошон үгые зарим зэргээр нарижуулан һайжаруулжа болохо бэшэ гү.

Хэрбээ таанад колхознигуудай, совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй советскэ хүн бүридэ хоёр-хоёр гахайн хүртэхөөр, тэдэниие шахаа һаа, ехэл илалта болохо байгаа даа. **(Альга ташалга).** Тиигээ һаа, гахайн мяха хэрэгтэй соонь абадаг болохо һэмди. Тиин үнөөхи хошон үгэмнай ондоо удхатай болохо һэн. Таанад гахайнуудые олоор шахабашье, зүгөөр һайн юумэ хээ гэжэ тоологдохо байгаат. Гахай бүри олоор үсхэгты, гүрэндөө гахайн, үхэрэй мяха, һү, сүсэгын тоһо, бусад

(*Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта*)

Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска АССР-нүүдэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй Горький городто болоходо 1957 оной апрелиин 8-д

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Үргэлжэлэл)

сагаан эдеэ, нооһо бүри ехээр үгэгты гэжэ энэ һайн һайхан юумэдэ таанадые би уряалнаб.

Гэхэтэй хамта, мяха, һү бүри элбэгээр абаха зорилго танай районуудта үшөөл муугаар шиидхэгдэжэ байнхай. Кировскэ областиин колхозууд оройдоол 144 мянган гахай шахажа, дунда зэргээр 64 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ худалдаһан байна. Иимэ шэгнүүртэйгээр худалдаха гээшэ тон лэ гарзатай байха болоно. Нүхэд, Кировскэ областиинхид, поршоонхо шахуу зандаа байхадань гахайнуудаа таанад тушаанат. Энэ гарзатай хэрэг, колхозуудта тон эшүүритэй ябадал гээшэ. Гахайнуудаа 90—110 килограмм шэгнүүртэй болгожо, тушаадаг болгогты, тиихэдэ гахай үсхэбэрилгэһөө колхозуудай абадаг олзо бүри дээшэлхэ, гүрэндэ, мүн колхоздошье ашагтай байха болоно.

Кировскэ областьдо хони үсхэбэрилхэ хэрэгтэ зохихо анхарал табигданагүй. Һүүлэй гурбан жэлэй туршада эндэ хонидойн тоо үсөөрөө. Энэ тон буруу ябадал болоно.

Танай эрхэ байдалда хонидые, тэрэ тоодо романовска үүлтэрэй хонидые үдхэхэ хэрэгтэй байһанда анхаралыетнай хандуулхые хүсэнэб.

Мяха элбэгээр абадаг болохо баһа нэгэ шухала арга боломжодо таанадай анхарал хандуулха хүсэлтэйб. Нилээд олон мал туранхайшагаар гүрэндэ тушаагдадаг. Энэ хадаа гарза, тэрэ мүртөө тон ехэ гарза болоно гээшэ. Эдэ гарзанууд гүрэндэ, мүн колхозуудта хохидол ушаруулна. Энэ асуудалда тон һайнаар хандадаг болохо, бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагдадаг малай тарган байхын тулада хиналта хэдэг болохо хэрэгтэй.

Мяха элбэгээр абадаг болохын тулада бии байһан угаа ехэ арга боломжонууд тухай би хэлэбэб, зүгөөр һү бүри ехээр һаадаг болохо талаар мүн лэ бага бэшэ арга боломжо танайда бии. Энэ талаар зарим һайн үрэ дүн туйлагдаад байна. Эндэ түлөөлэгдэһэн областьнууд болон республиканууд һү ехээр һаадаг боложо байнхай. Горьковско область 1956 ондо үнеэн бүриһөө 1.784 килограмм һү һаагаа. Тиигэжэ жэл соо үнеэнһээ һү һаалга 612 килограммаар нэмээ. 1953 ондо үнеэн бүриһөө оройдоол 927 килограмм һүн һаагдадаг байһан юм.

Арзамасска областиин колхозууд үнеэн бүриһөө 1.796 килограмм һү һаагаа. Тэдэнэр Горьковско областиинхидые нэгэ бага уртижа, үнеэнһээ һү һаалгые 684 килограммаар нэмээгээ.

Мордовско АССР-тэ үнеэн бүриһөө 1.778 килограмм һүн һаагдажа, жэл соо 697 килограммаар үнеэн бүриһөө һү ехэ абтаа. Энэнь танай районууд соо эгээл ехэ нэмэлтэнь болоно гээшэ ха.

Кировскэ областьдо үнеэнһээ 1.480 килограмм һүн һаагдажа, 375 килограммаар нэмээ, тайлбарилан хэлэбэл, Горьковско ба Арзамасска областьнуудайхида орходоо хоёр шахуу дахин бага байна. Бага даа, тон бага! Марийска АССР-тэ үнеэн бүриһөө һү һаалга жэл соо 316 килограммаар нэмээ. Баһал бага. Чувашска республикада үнеэдһээ мүн лэ бага һүн һаагдана.

Туйлагдаһан иимэ үрэ дүнгүүд маанадые ханаажа шадахагүй байһаниинь лабтай. Нэгэ үнеэнһээ гурбан мянган килограммһаа бага бэшэ һү һааха зорилго урдаа табиха хэрэгтэй. Энээниие туйлажа яһала болохо.

Хэрбээ колхозуудта үнеэ үсөөнтэй байгаа һаа, һү ехээр һаадаг болохо аргагүй. Энэ талаар танай байдал ямар гээшэб? Горьковско, Арзамасска болон Кировскэ областьнуудай, мүн Чувашска АССР-эй колхозуудта жэлэй турша соо үнеэдэйнь тоо нэмээгүй шахуу. Тэдэнэр бэе бэеэ ахихагүй гэжэ хэлсэһэн юумэ шэнги байшоо.

Нүхэдүүд! Колхозууд болон совхозуудай тэжээл хэр ехэтэй байһанһаа мал ажалай продуктнуудые бүри элбэгээр абадаг болохо зорилгые шиидхэлгэ хамагай түрүүндэ дулдыдаха гэжэ би нэгэтэ бэшэ хэлэһэн байнаб. Энээн тухай тус зүблөөн дээрэ баһал хэлэхые хүсэнэб. Тэжээлэй культурануудай дундаһаа тусгаар анхарал хандуулхаар кукуруза хартаабха хоёр танайда бии. Тиихэдээ кукурузые түрүүшын ээлжээндэ, удаань хартаабхые табиха хэрэгтэй гээшэ. Бусад культуранууд тухай, жэшээлхэдэ, викэ овёстой, клевер тимофеевкэтэй холижо тариха, һэмһэтэй люпин болон бусад тухай би хэлэнэгүйб. Тэдэниие нилээд ехээр таряжа ургуулха хэрэгтэй. Зүгөөр, яаба хээбэшье, кукуруза, мүн тэрэшэлэн хартаабха тэжээлэй гол шухала культура болохо зэргэтэй гээшэ ха.

Танайда кукуруза ургаха гү, али үгы гү? Эндэ олон нүхэд үгэ хэлэхэдээ, ургаха гэжэ харюусаһан байгаа. Арзамасска областиин **«Октябриин 12 жэлэй ой» гэжэ колхозые абаад үзэгты. Энэ колхоз 1956 ондо** 100 гектар кукуруза тариһан байгаа. Тиин гектар бүриһөөнь 588 центнер кукурузын эшэ набша абахадань, Арзамасска область дотор бүхыдөө кукурузынь ургаса нэгэ бага доогуур байгаа һэн.

Горьковско областиин Ждановай нэрэмжэтэ колхоз 40 гектарһаа 380 центнер кукуруза гектар бүриһөөнь хуряажа абаа. Кировскэ областиин «Политотделец» колхоз 130 гектарһаа гектар бүриин 350 центнер ургаса абаа. Марийска АССР-эй «За коммунизм» колхоз 33 гектарһаа 638 центнер кукуруза гектар бүриһөөнь хуряагаа. Чувашска АССР-эй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз 115 гектар талмай дээрэһээ кукурузын 631 центнер эшэ набша гектар бүриһөөнь суглуулжа абаһан байна.

Зүгөөр, бүри бага ургаса абадаг колхозууд танайда үсөөн бэшэ. Кукуруза ургуулжа шададаггүйшүүл ехэ талмай дээрэ тэрэниие бү тариг, энэ гайхамшагта культура тухай муу суу бү тарааг гэжэ би хэлэхэ байнаб.

Зүгөөр, иигэжэ хэлээшэмни, кукуруза тариха хэрэгые зүндөө бүтэнэ бэзэ гээд орхихо гэһэн удхатай гээшэ гү? Үгы даа, зүндөө бүтэхэ ябадалда найдажа болохогүй. Теэд яаха хэрэгтэйб? Иимэ юумэ хэхэ шухала: кукуруза һайнаар ургуулдаг болоһон колхозуудые абаад, тэдэнэр ямар үрэһөөр, ямар газар дээрэ тарилга хэнэб, газараа яажа элдүүрилнэб, үрэһээ хэр гүнзэгыгөөр һуулганаб, газараа яажа үтэгжүүлнэб гэжэ шэнжэлэн мэдэхэ хэрэгтэй. Нүхэдүүд, эдэ бүгэдые бидэнэр шэнжэлэн үзэхэ, тиигээд үшөө бага ургаса хуряадаг колхоз, совхозуудта дэлгэрүүлхэ ёһотойбди.

Бултанһаа агрономой, зоотехнигэй, ветврачын. гү, али инженерэй эрдэмтэй байха һэнш гэһэн эрилтэ хэжэ. арай болохошьегүй һаань, зүгөөр, хүтэлбэрилэгшэ ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг байха ёһотой, тиихэдэ тэрэ хадаа хамагай түрүүндэ хүн зоноо эмхидхэжэ, ажал хүдэлмэреэ зүбөөр табижа шададаг байха уялгатай. Бидэнэр, хүтэлбэрилэгшэд, бүхы юумэнэй түлөө харюусадаг гээшэбди. Тиимэһээ бидэнэр хамаг юумые мэдэдэг, зүб юумые буруу юумэһээ, һайниие мууһаа илгаруулжа, мүн һайн юумые дэмжэжэ, һайнай мууе булихынь тулада энэ һайн юумэдэ туһалжа шададаг байха ёһотойбди.

Хүтэлбэрилэгшэ ажал хэрэгээ мэдэхэ зэргэтэй. Дальбараа боложо гарахын тулада тахяагай үндэгэеэ хэдэн үдэр соо дарадагые мэдэдэггүй райкомой нэгэ секретарь тухай эндэ зүбөөр хэлэгдэһэн байна. «Фу, үхэрэй үнэр гутана» гэжэ хэлээд, хамар амаа бүтүүлдэг аад, зүгөөр хаанаһаашье гарадагынь мэдэнгүй, өөрөө тугалай шараһан мяха эдидэг—интеллигентхэн шэнги энэ нүхэр болошоно бэшэ аал. **(Энеэлдээн болоно).**

Бидэнэр хүдэлмэришэд болон колхознигуудай дундаһаа, ажалша интеллигенциин дундаһаа гараһан хүдэлмэришэн зон гээшэбди, хара хүдэлмэри хэдэггүй, хүдөөгэй хүдэлмэрине муухай хүдэлмэри гээшэ гэжэ харадаг хүнүүд байжа шадахагүй гээшэбди. Нүхэдүүд, тиигэжэ шадахагүйбди, энэ хүдэлмэри хүниие болбосоруулдаг, энэ хүдэлмэриие хүндэлхэ, гүнзэгыгөөр мэдэрхэ хэрэгтэй. Хүдөөгэй райондо байгшад тахяагай үндэгөө даража эхилээ һаань, хоридохи-хорин нэгэдэхи үдэртэнь дальбараа гараха гэжэ мэдэхэ зэргэтэй. Хэрбээ таанад энээниие мэдэхэгүй һаа, өөрынгөө хүгшэн эжыһээ асуугты, тэрэтнай таанадта хэлэжэ үгэхэ. **(Энеэлдээн, альга ташалга болоно).**

Областьнуудай хүдэлмэриин дүнгүүд тухай урда тээнь хэлэхэдээ, кукурузын үндэр ургаса абахын тулада танайда ехэ арга боломжо бии гэжэ дурдаһан байнаб. Энэ асуудал тушаа үшөө дахин хэлэхые хүсэнэб. Партимнай шухала болоод байхадань, манай алдарта залуушуулые эрэлхэг габьяада уряалһан байгаа. Мүнөө кукуруза һайнаар ургуулхыень комсомолые, хүдөөгэй ажалша залуушуулые уряалаял. Теэд тэдэнэр наһажаал колхознигуудта орходоо дүршэл багатайшье һаа, зүгөөр хаба зориг ехэтэй ха юм. Залуушуулда ехэ хүсэлэл оролдолго гаргахань шухала болоно, зүгөөр тэдэнэр һанаһандаа хүрэхэл; тэдэнэр хаба шадал ехэтэй, харин бодото хүдэлмэридэ ябахадаа эрдэм мэдэсэ оложо абана бэзэ. Хэрбээ залуушуулай звенонууд ехэ талмай дээрэ кукуруза тарижа хүшэ хүрэхэгүй байгаа һаа, 1—2 гектар газарые һайнаар элдүүрилээд, кукуруза һайнаар тариг лэ. Тиигээд байбал, кукурузын ургаха байһанда этигэдэггүй колхозуудай зарим түрүүлэгшэнэрэй досоонь төөришэхөөр кукуруза ургаха байхал. **(Альга ташалга, энеэлдээн болоно).**

Кукуруза гараараа тариха гэһэн зүбшэл би бултандатнай үгэхэ байнаб. Хэдэн мянган гектараар тарилга хэдэг урда зүгэй колхозуудтай **жэшэхэ болоо һаа, таанад тон бишыхан** талмай дээрэ, хэдэхэн зуун гектар газар дээрэ тарилга хэнэт. 200—300 гектарта гараар тарилга хэжэ болоно, зүгөөр тэрэнээ дүтэ холынь зүбөөр тааруулжа, бодолтойгоор тариха, үтэгжүүлгэ оруулха хэрэгтэй. Академик Т. Д. Лысенко эндэ үгэ хэлээ. Хонхорхой нүхэн бүридэ 2—3 үрэ хээд, удаань нэгэ адха нэгшээгдэһэн наг шэбхэ хэлсэхэ хэрэгтэй. Нэгшээгдэһэн шэбхын үгы һаа, юрын наг шэбхэ хэлсэгты, тиигээд тарилгынгаа хойноһоо харууһалагты, заатагүй шоройень обоолоогты, тиихэдэ һайн ургаса абтаха гэжэ тэрэ хэлээ.

Украинецууд болон кубанайхид үрэһээ 10 сантиметр хүрэтэр гүнзэгыдэ һуулгадаг. Юуб гэхэдэ, тарилга хэхээр сагай болоходо, газарай хүрьһэн дээдэ тээһээ хатаһан байдаг. Үрэһээ шиигтэй газарта булахын тулада тэрэнээ бүри гүнзэгыгөөр һуулгаха хэрэгтэй болодог байна. Танайда үрэһээ 4 сантиметр гүнзэгыдэ һуулгаха хэрэгтэй гээшэ ха. Хэрбээ кукуруза тухай һайнаар оролдоод байгаа һаа, тэрэ заабол һайнаар ургаха.

Хартаабха бүри ехээр таридаг болохын тулада танайда арга боломжо бии. Горьковско областиин Тимирязевай нэрэмжэтэ колхоз гектарһаа 250 центнер хартаабха, Арзамасска областиин «Искра» колхоз—302 центнер, Кировскэ областиин «Красный Октябрь» колхоз—218 центнер, Чувашска АССР-эй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—232 центнер, Мордовско АССР-эй Буденнын нэрэмжэтэ колхоз—189 центнер, Марийска АССР-эй Радугинай нэрэмжэтэ колхоз—225 центнер хартаабха гектарһаа абаа.

Хартаабха квадратно-гнездовой аргаар тариха хэрэгтэй даа, теэд танайда зарим нүхэд юрын тарилга хэбэл дээрэ гэжэ тоолодог байна. Богородско районой «Искра» колхоздо бидэнэй ошоходомнай, тэндэхин хуушанайнгаа аргаар тарибал дээрэ гэжэ тоолодог байгаа һэн. Артелиин түрүүлэгшэ П. М. Демин суглаанууд дээрэ квадратно-гнездовой аргаар тариха хэрэгтэй гэжэ хэлэдэг аад, гэртээ бусаад, тарилгаяа юрын аргаар хэдэг байна. Хартаабха квадратно-гнездовой аргаар тариха ябадал би һанажа зохёогоо бэшэлби. Москвагай областиин Серпуховско районой Сталинай нэрэмжэтэ колхоз үшөө дайнай боложо байха үедэ, хүдэлмэриин хүсөөр дутамаг байха үедөө хартаабха иимэ аргаар таридаг болоһон юм. 1943 ондо иимэ аргаар һуулгажа тариһан хартаабхаһаа гектар бүриин 250 центнер ургаса хуряаһан байгаа. Энээн тухай хожомынь би мэдэхэдээ, энэ арга хэрэглэхэ тухай асуудал табяа һэм.

Хэрбээ минии зохёоһон аргаар органическа ба минеральна үтэгжүүлгэнүүдые холёод, хартаабха һуулгадаг машинаар тарилга хэжэ, тэрээнээ газарта оруулаа һаа, хартаабхын үрын ургахада таарамжатай һайн эрхэ байдал бии болохо гэжэ Т. Д. Лысенко үсэгэлдэр хэлээ һэн. Би энээнииень зүбшөөнэб, Трофим Денисовичын дурадхалай түлөө дуугаа үгэхэб.

Эндэ агроном нүхэр Васильева үгэ хэлээ һэн. Кукурузын болон хартаабхын квадрадуудай хэды шэнээн хэмжээтэй байха тухай асуудал тэрэ табяа. Хайша хайшаа 70 сантиметрын квадрат байгуулха гэжэ хаанаһаа абтаһан байгааб? Энээнэй таабарииень би таанадта таажа үгэһүүб. Хайша хайшаа 70 сантиметрын квадрат хаанаһаа бии болоо юм гэхэдэ, манай хартаабха һуулгадаг машинануудай ряд хоорондын забһар 70 сантиметр байһан юм. Научна үндэһэ баримтань иимэл юумэл даа. **(Зал соо шэмээтэй болоно).**

Хартаабхын квадрадуудые 60х60 сантиметр хүрэтэр бага болгожо болохо гэжэ би тоолоноб.

Зал соо: зүб гэлдээн болоно.

Туршаад үзэхэ хэрэгтэй даа. Алиниинь ашагтайб, алиниинь ехэ продукци үгэнэб, тэрэнь һайн гээшэ. **(Альга ташалга).**

Хартаабхын квадрат тухай хэлэхэдэ иимэ байнал даа. Кукуруза тухай хэлэхэ болоо һаа ондоо гээшэ. Эндэ ямар сортын үрэһөөр тарилга хэхэ байһанһаатнай хамагай түрүүндэ квадрадайнь хэмжээн дулдыдаха байна. Хэрбээ «Воронежская 76» гэжэ кукуруза һаань 60х60 сантиметрын зайтайгаар тарижа болохо гэжэ би һанаха байнаб. Мүн баһал иимээр тарихаар ондоошье сортын кукуруза бии гээшэ. Нүхэдүүд, зүгөөр «Одесская 10» гү, али «Партизанска» сортын кукурузые 60х60 сантиметрын квадрадтайгаар таряа һаа, таанад силос болохо зүйл ехээр абаад, харин үрэ буурсаг багаар абаха болонот. Юуб гэхэдэ, иимэ кукуруза танай эндэ гурбан метр, мүн дээшэшье үндэрөөр ургадаг; хэрбээ таанадай газарайнгаа хүрьһэ һайнаар элдүүрилээд, нэмэлтэ тэжээл үгөөд бай**гаа һаатнай, кукурузатнай хулһан** шэнги ута эшэтэйгээр, зүгөөр үрэ буурсаггүйгөөр ургаха.

Кукурузын үрыень хараадаа абангүй орхижо болохогүй гэжэ би тоолоноб. Хэрбээ таанад кукуруза таряад, тэрэнээ һайнаар харууһалаад байгаа һаа, 800 центнер эшэ набша абахадаа, харин тэрэ 800 центнер соогоо 50, мүн 70-шье центнер үрэ абалсаха байнат. Хэрбээ хэтэрмэ үдхэнөөр тарилга хээ һаатнай, тэрэнһээтнай буурсаг абтахагүй. Тиимэһээ, нүхэдүүд, болгоомжотой байха хэрэгтэй.

Нүхэд! Буурсагуудые ехээр суглуулха ёһотой гэжэ би бодоноб. Силосые буурсагтай холёод, дээрэһээнь үшөө белогтой тэжээл нэмээ һаатнай амтатай хоол болохол.

Ургажа байһан хартаабхада гахайнуудые табижа хооллуулха тухай би урдань хэлэһэн байгааб. Гахайнуудые иигэжэ тэжээгээ һаа, ехэ үнэгүй мяхан абтаха байна. Тиигээдшье танай эндэ хартаабха һайнаар ургадаг. Мүнөө хартаабхын ургасые машинаар харууһалдаг болоходо, тэрэнэй тарилга ехэ үнэгүй болодогшье һаа хуряалгань үнэтэй. Харин дутуу хуряагдаһан хартаабхада гахайнуудые табихада, тэдэнэр хэрэгтэй хартаабхаяа түүжэ эдихэ байна. Энэмнай ехэл һайн хэрэг гээшэ. Хэрбээ би колхозой түрүүлэгшэ байгаа һаа, хартаабха ургуулжа байһан газарай заримыень хахалаад, хартаабхыень томошолжо түүгээд, хүрэнгэдэ, мүн эдеэ хоолдо хэрэглэхэ байгааб. Харин таригдаһан бүхы хартаабхын 20—25 гү, али 75-шье процент жэжэхэн хартаабхань газартаа үлэхэ байгаа. Эндэнь гахай табихада, тэдэнэр газар онгилжо, өөһэдөө хартаабхаа «малтажа» эдеэд, ехээр таргалха һэн. Энэмнай үнэгүйшье, һайншье, бодомжотойшье хэрэг гээшэ!

Үүлтэртэ мал тухай нэгэ хэды үгэ хэлэхэм. Танай эндэ красногорбатовска һайн үүлтэрэй үнеэд бии. Бэеэр томо эдэ үнеэдһээ абтаһан һүнэй 4,2 процентнь тоһон байдаг. Гадна, энэ үүлтэрэй үнеэдые таргалуулхада, тэдэнэр ехэ мяха үгэдэг. Тиихэдэ нэмэһэн килограмм мяхан бүхэндэ бага тэжээл гаргашалагдадаг. Энээхэн үүлтэрэй үнеэдые улам олоор үсхэбэрилдэг болохо шухала гэжэ һанагдана.

Шубуу үсхэбэрилгэ тухай хэды үгэ хэлэхэм. Танай зонын олохон колхозуудта ажахын энэ һалбари гээгдэнги байна. Энэмнай бүтөөгүй хэрэг гээшэ, нүхэд. Ажахынгаа бүхы һалбаринуудые бидэнэр хүгжөөхэ ёһотойбди. Мүн шубуушье олоор үсхэбэрилхэ шухала. Тахяа, нугаһа, галуу олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэй.

Нүхэд, академик Т. Д. Лысенкын зохёоһон аргаар органо-минеральна холисые хэрэглэхэ тушаа эрдэмтэд мүнөө арсалдаа гаргана. Эндэ энээн тухай олон хүн хэлээ. Бишье хэды үгэ хэлэхэ һанаатайб. Академик Т. Д. Лысенкын туршалгын полидо хоёр жэлэй урда тээ һэн ха, би ошожо үзөө һэм.

Президиумһээ нэгэ хүн: гурбан жэлэй урда һэмнай.

Нүхэр Хрущев: нээрээшье гурбан жэлэй урда һэн ха. Яагаашье түргэн саг ошоно гээшэб. Хоёр жэлэй урда гэжэ һанаһамни, гурбан жэл үнгэршэһэн байбал. Тиигээд лэ гурбан жэлэй урда тээ би Ленинскэ Хадануудта ошожо ерэһэн байнаб. Нүхэр Лысенкын туршалгын поли дээрэ органо-минеральна холисо хэрэглэгдэһэн байгаа. Бидэнэр поли дээгүүр удаан ябаабди. Тиигэжэ органо-минеральна холисые оруулхада, тарилга ямараар һайжарнаб гэжэ би ехээр гайхан хараһан байгааб. Москвагай областиин агрономуудые суглуулаад, полинуудые үтэгжүүлхэ энэ шэнэ аргые туршажа үзэгты гэжэ Трофим Денисовичтэ, мүн КПСС-эй Москвагай обкомой секретарь нүхэр Капитоновто би тэрэ дороо дурадхаа һэм. Москвагай областиинхидай энэ дурадхалые буруу гэжэ хэлэхыень би тэрэнһээ хойшо дуулаагүйб. Энэ арга хэрэглэн полинуудаа үтэгжүүлһэн Москвагай областиин бүхы колхозууд һайн үрэ дүн туйлаа. Мүн Белоруссиин, Арзамасска областиин колхозууд органо-минеральна холисые туршан хэрэглэжэ эхилээ. Арзамасска областиин, КПСС-эй Дивеевскэ райкомой секретарь нүхэр Крюков эндэ үгэ хэлэһэн байна. Райондоо тэдэнэр шэнэ арга хэрэглэн, полинуудаа үтэгжүүлхэдээ. ямар ехэ ургаса абаа гээшэб, харагты. Тэрэшэлэн нүхэр Коротков, мүн агроном нүхэр Васильева эндэ үгэ хэлээ. Эдэнэр дүй дүршэлтэй зон. Тиигээд тэдэнэр органо-минеральна холисые хэрэглээ.

Теэд Т. Д. Лысенкын дурадхаһан аргые буруу гэжэ зарим эрдэмтэд юундэ хэлэнэ гээшэб? Энэ ушар ямар шалтагаантайб, би мэдэнэгүйб. Гэбэшье, теоретическэшье, мүн научна арсалдаагаа полинууд дээрэ шиидхэхэ ёһотой гэжэ би тоолодогби. Нүхэд, таанадай зохёоһон арга буруу, миниихи энээнһээтнай дээрэ, тиигээд научна талаар үндэһэлэгдэнхэй гэжэ ямар нэгэн эрдэмтэ хэлэдэг болог. Эды шэнээн гектарта танай аргаар ургаса тария, харин минии аргаар мүн лэ тэды шэнээн газарта тария. Тиигээд хэнэймнай аргын һайн байһые колхозууд, колхознигууд хэлүүжэ.

Теэд зарим эрдэмтэдэй иигэдэггүй байһаниинь шаналмаар. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын наукануудай Бүхэсоюзна академиин секцинүүдэй нэгэнэйнь заседани тухай документ уншажа үгэхыемни зүбшөөгыт. ВАСХНИЛ-эй агропочвоведениин болон агрохимиин секциин бюрогой 1957 оной январиин 4-дэ болоһон заседаниин табадахи протоколдо хэлэгдэнэ:

«Академик Т. Д. Лысенкын дурадхаһан органо-минеральна холисо тухай мэдээсэл шагнагдаба.

Научна талаар үндэһэлэгдөөгүй дээрэһээнь органо-минеральна холисо хэрэглэхэ тухай нүхэр Т. Д. Лысенкын дурадхалые секциин бюро буруу гэжэ тогтообо.

Энэ дурадхалай үргэнөөр номногдоходонь, органическа, мүн минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ ябадалда һаад ушаруулагдана.

ВАСХНИЛ-эй агропочвоведениин болон агрохимиин секциин бюрогой түрүүлэгшэ Н. Авдонин».

Научна арсалдаануудые иигэжэ шиидхэдэг юм аал? Үхибүү түрэһэн эхэнэрые хойшодоошье басаган гээшэ гэжэ тоолоһондол нэгэ энеэдэтэй ушарые энэмнай һануулна. **(Энеэлдээн).** Эндэ уншагдаһан документын бэшэгдэхэдэ, ямар эрдэмтэд байлсааб гэжэ минии нэрлэхэдэ хамаагүй. Тэндэ болоһон заседани дээрэ иимэнүүд хүнүүд байһан байна: Авдонин, Клечковский, Смирнов, Кедров-Зихман, Баранов, Кудрин, Мамченков, Федоров, Поташев, Турчин, Чернавин, Смиренский.

Научна арсалдаануудые иигэжэ хэхэнь буруу. Ямар нэгэн эрдэмтын гү, али хүдэлмэрилэгшын оруулһан дурадхалыень шалгажа үзөөд, арсалдаагаа поли дээрэ шиидхэхэ шухала.

Нүхэр Авдонин болон бусад нүхэд ямар туршалга хээ юм бэ, бодото байдалда туһатай ямар үнэтэ дурадхалнуудые өөһэдынгөө зүгһөө оруулаа юм гэжэ би мэдэнэгүйб. Юрэдөөл хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд эдээнһээ энэ гэхэ туһаламжа абаагүй. Хүдөө ажахын министр нүхэр Мацкевич Совхозуудай министр нүхэр Бенедиктов хоёр энээниие һанаа амар хаража байдагынь гайхалтай. Тэдэнэр «бурханай хүнүүд» шэнги гараа хабсараад лэ, энэ арсалдаандань оройдоошье оролсодоггүй. Министрнүүд аад, тиигэжэ хажуу тээһээнь хаража байха гээшэ буруул даа. Арад зоной зүб гэжэ хаража байһан юумые дэмжэхээ яанат?

Нүхэр Лысенкын В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ хүдөө ажахын наукануудай Бүхэсоюзна академиин президент байхадань, нүхэр Лысенко буруу юумэ хэжэ байна гээд олон зон гэмнэдэг байгаа. Тиимэһээ президентын уялгаһаа намайе сүлөөлыт гэжэ нүхэр Лысенкын гуйхада, бидэнэр гуйлтыень дүүргэһэн байгаабди. Лысенко гээшэ абари зан муутай хүн, хүнэй хэлэһэн юумые оройдоошье тоодоггүй, сухалдадаг гэжэ хөөрэлдэдэг байгаа. Нүхэр Лысенкые би өөрөө мэдэхэб. Лысенко өөрынгөө һанамжые хамгаалжа шададаг, энэнь һайн гээшэ. Хүн бүхэн өөрынгөө этигэдэг юумые хамгаалжа шададаг һаа, юумэ хэлэхынгээ урда тээ һайса бододог һаа, һанамжаяа хамгаалха ёһотой. Эдэ бүгэдэ һайн. Харин Авдонин болон бусадай научна арсалдаа шиидхэдэг аргань ямаршуу гээшэ ааб? Энэмнай арад зондо туһатай арга гээшэ аал? Бэшэ, милициинхеэр арсалдаа шиидхэхэ ябадал гээшэ. Милициин нүхэдые намда гомдохогүйень гуйнаб. Би тэдэниие гомдохоохоёо һананагүйб, тэдэмнай шухала даалгабари дүүргэдэг зон гээшэ. Гэбэшье, тэдэмнай ямар арга хэрэглэдэг гээшэб. Жэшээнь, иишээ годирходо болохо, иишээ годиржо болохогүй, харин годироо һаа, байһан газартаа яла түлэхэ ушар гарадаг. **(Зал соо энеэдэн.).** Тиимэ дүрим эбдэһэн хүн милицидэ ушараа хэлэхэ гэжэ оролдоходонь, милиционер иигэжэ харюусаха: «ушараа юундэ хэлээбта, дүрим эбдэһэнтнайл намда эли, иишээ годиржо болохогүй гэжэ минии инструкци соо бэшэгдэнхэй, тиимэһээл яла түлэгты». **(Энеэдэн).**

Энэмнайшье зүб лэ арга гээшэл даа, теэд гансал милициин хэрэглэхэ арга мүн. Харин научна арсалдаануудые милициин ёһоор шиидхэжэ болохогүй.

Танай эндэ шэниисын, хара таряанай, гэршүүхын, горохын болон чечевицын үндэр ургаса ургуулжа болохо байһан тухайнь олон жэшээнүүдые энэ зүблөөндэ хабаадагшад дурдаа. Эдэ культуранууд гүрэндэшье, колхозуудташье хэрэгтэй. Үндэр ургаса үгэдэг нютагай сортнуу**дые, жэшээнь, «вятка» гэжэ хара** тараанай сортые болон бусад с нуудыешье үргэнөөр дэлгэрүү шухала.

Нүхэд, хүдөө ажахые хүгжөө хэрэгтэ ехэ удхашанартай бай дээрэһээнь колхозуудай аба уялганууд тухай хэлэхэм.

1957 ондо колхознигууд эд риин газарай 100 гектар бүри 100 центнер мяха, 300 центнер абаха гэжэ шиидхээ гэжэ Чуваш АССР-эй Бурнарска районой Ле нэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүл нүхэр Коротков мэдүүлээ. Эд риин газарай зуун гектар бүридэ центнер мяха абадаг колхозууд найда олон гү. гэжэ украингууд һураад үзэе, нүхэд. Үгы даа ү байна. Теэд бусадшье республи нуудһаа һураад үзээл даа. шээнь, Российска Федераци асууе. Иимэ ехэ һү абаха кол зууд тэдээндэ олон ха гү? Үсөө

Чувашска АССР-эй Ворошило нэрэмжэтэ колхозые абаад 1957 ондо ямар уялга абаһан ту гаа агроном нүхэр Васильева хэлэһэн байна. Тэдэнь ямар бэ дэ, элдүүриин газарай зуун тар бүридэ 65 центнер мяха, центнер һү абаха. Би һанаха тэдэнэр 100-шье центнер мяха шье жэлдэ бэшэ һаа, саанат һаа, жэл болоод абаха байха жэ бододогби. Горьковско обл тиин Богородско районой «Иск колхоз эдлүүриин газарай зуун тар бүридэ 50 центнер мяха, центнер һү абаха гэһэн уялга Нүхэд, хэрбээ Советскэ Союзай хы колхозууд 100 гектар бүридэ центнер мяха, 400 центнер һү аб болоо һаань, иимэ ехэ мяха, хайшань хэхэ байгаа гээшэ биб Хайшаншье хэхэ газар үгы һэн. Теэд нүхэд бү айгты, 50 нер мяха, 400 центнер һү абадаг лотортнай, тэдэниие хайшань газарынь олохобди. **(Энеэдэн).**

Кировскэ областиин «Красн Октябрь» колхоздо нүхэр Прозор түрүүлэгшээр хүдэлдэг. Сабшал гай газарай зуун гектар бүридэ центнер мяха, 250 центнер һү аб ха гэжэ тус колхоз уялга абаа. Э мнай һайн уялга гээшэ. Нүхэр Пр зоров, та колхозой түрүүлэгшэ лоһоор үни удаан хүдэлнэт, ехэ дүршэлтэйт, гэбэшье, таниие би нэр хашаа хабди. Танай ажахые модхоходоо буруушье юумэ хэжэ лоо хабди. Мүнөө колхоздотнай мянган гектар газар бии. Кировс областьдо иимэ ехэ газартай кол зой байһанай хэрэг бии юм гү?

Гэртээ бусахадаа, абаһан уял нуудаа үшөө дахин хаража үзэ таанад тэдэнээ дүүргэхын түлөө х сэ шадалаа гамнангүй оролдо Колхоз, совхозуудаа эрид һайж руулжа, орон доторoo элбэг ехэ ха, һү, хартаабха, овощь, жэмэс лон хүдөө ажахын бусад проду нуудые абадаг болохын тулада хы хүсэ шадалаа элсүүлхэ ёһотой ди.

Нүхэд! Партиин Центральна митет болон Советскэ правите ство гүрэнэй урьһаламжанууд хай асуудалые таанадтай зүбш үзэхэ гэжэ шиидхээ. Мүнөө гүрэ урьһаламжанууд 260 миллиард хэриг болоо. Оромнай ажалшад иимэ ехэ мүнгэ абаад байна. Г сал социализм байгуулжа бай арад, коммунизмын агуухэ һург лай илан мандаха байһандань э гэдэг, мүн ажалшадай аша ту туладал оролдодог Коммунисти скэ парти бидэниие хүтэлбэри гэжэ мэдэдэг арад лэ гүрэндөө ехэ мүнгэ урьһаар үгэжэ шад байна. Ленинэй парти засагаа таа абахыень хүдэлмэришэн анги уряалаад, мүлжэгшэдтэ эсэргүү зол жаргалта ажабайдалай ту илалтата замаар арадаа хүтэл юм. Гээгдэнги таряашанай о байһан манай оронние партиин тэлбэри доро ябажа, араднай ветскэ засагай тогтоһоор 40 жэл туршада айхабтар хүсэтэй гү болгоо. Промышленна продукци тээн гаргаха талаар манай орон нөө дэлхэй дээрэ хоёрдохи һ ээлнэ. Айхабтар ехээр хүгжэ промышленностьтай оронууд бо хо Англи, Франци болон бусад номнай гараа. Бидэ тэдэнэй урдань гараабди, тэдэнэр ман хүсэхэ гэжэ һанахаяашье бол тиигээд һанаашье һаа, хүсэхэ байна. **(Альга ташалга).**

Хүсэн түгэс энэ экономикоёо дэнэр ямар зөөреэр байгуулжа, хү жөөжэ байнабибди? Капитали нууд бидэндэ нэгэшье саг урьһалаагүй. Хэтэрхэдээ тэ нэр галзуу шанга тэмсэл бидэнэ хэһэн байна бшуу. Советскэ ар граждан дайнай үедэ империали нуудтай баатарлигаар тэмсээ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дай гитлеровскэ Германида эсэргүү тэмсэһэн байнабди. Ажалша ара байгуулһан хүсэн түгэс социали ческэ индустрида түшэглэн, т хүндэ хүшэр үедэ оромнай дай ниие бута сохёо, фашистска

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта)

Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска АССР-нүүдэй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй Горький городто болоходо 1957 оной апрелиин 8-да

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

(Түгэсхэл)

...ын аюулhаа Европын арадуу... сүлөөлөө hэн.

...дэнэр ехэ хэрэг хэhэн зон даа ...манай үеын баатарлиг түүхые ...жэлхэдээ, аша гушанарнай хэ... байха. Мүртэй бэшэгшье мэ...гүй. Россин ажалшад хүдэл...шэн ангиин хүтэлбэреэр капи...измын урдаhаа тэмсэжэ, капи...листнуудта дай соносхоод, тэдэ...е унагаажа, засагаа гартаа ...лаад, добтологшодто эсэргүүсэн. ...хээд, тэдэниие мүн лэ бута со..., өөрынгөө газарhаа намнаад, ...лизмые бута сохёод, эгээл түрүү ...мышленность байгуулаад, соёл ...болсорол дэлгэрүүлээд, хүдөө ню...үдые шэнэдхэн хубилгаа гэжэ ...най омогорходог байха. Хэдэн ...жэлэй туршада аша гушанар... Ленинтэй хамта ажаhуужа, тэ...эй хүтэлбэри доро, мүн мүнөө ...партиин хүтэлбэри доро ком...истическэ общество найдамтай... байгуулжа байhан хүнүүдээр ...огорхохо. **(Нэрьемэ альга ташал...**

...оветскэ арадай бүхэдэлхэйн түү...э иимэ амжалтануудые туйлахада, урьhаламжанууд ехэ үүргэ ...үргэ. Гэбэшье, нүхэд, урьhалам...нуудынай хэтэ мүнхэдөө байха юу... бэшэ гээшэ. Урьhаламжада бэ...үлхэ ябадалые болюулха тухай ...удалые партиин Центральна Ко...тедтэ, мүн Правительствода би...нэр нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсээ ...ди. Урьhаламжа бү гаргагты, тэ...ниие хүнүүдтэ бү захюулагты гэ... гүрэн түрын хэрэгые муу мэдэ... хүн хэлэхэ аабза. Тиигээд лэ ...рээ. **(Энеэлдээн).** Гэбэшье, энэ...ай бодото дээрээ тиимэ багахан ...удал бэшэ. Хоёр жэлдэ, 1953 бо... 1954 ондо бидэнэр урданайхи... орходоо хахадайнь хэмжээгээр ...hаламжа гаргаhан байгаабди. ...дэнээнhээмнай ямаршье үрэ га...агүй. Тиимэhээнь 1955 ондо 32 ...ллиард түхэригэй урьhалам... дахин гаргаха баатай ...болон байгаабди. 1956 ондо ... миллиард гаран түхэригэй ...hаламжа бэшүүлэгдээ hэн. ...нөө жэлдэшье шэнэ урьhалам...е ядабаа хахадтань оруулха гэ... hанаhамнай, мүртэй юумэн бо...доор бэшэ. Шэнэ бюджедтэ урь...амжануудhаа 26 миллиард га... түхэриг орохо ёhотой. Үнгэрэг... жэлдэ 34 миллиард гаран түхэ...эй урьhаламжа бэшүүлэгдээ hэн ...э би хэлээ hэм. Тиихэдээ мүнөө ...эдэ бюджедтэ орохо урьhалам...е дүрбэнэйнь нэгэ хубяар бага ...гоошье hаамнай, урьhаламжа ...өөл ехэ—26 миллиард түхэриг ...ха байна.

Урьhаламжануудай шүүбэринүү...эр, мүн тэдэнэй сэнгыень түлэжэ ... бүридэ ехэ мүнгэ гаргашална... Мүнөө жэлдэ 16 миллиард ша... түхэриг, ерэхэ жэлдэ—18 мил...ард, харин 1967 ондо 25 мил...ард түхэриг түлэхэ ёhотой бай...абди. Энэ hүүлшынхинь мүнөө ...эдэ бэшүүлэгдэхэ урьhаламжа... адли шахуу болоно. Тиихэдээ ...эмнай юун болоно гээшэб? Гүрэ...ай нэгэ талаар урьhаламжын ...гэ абаад, нүгөө талаараа урь...амжын шүүбэринүүдые түлэхын ...лада мүн лэ эды шэнээн мүнгэ ...гашална. Саашадаа яахаб? Энэ ...удалаар бидэнэр шиидхэбэри ...гаагүйбди, хүдэлмэришэдтэй, ...хознигуудтай, албахаагшадтай ...лон интеллигенцитэй зүбшэжэ ...хэ гэжэ hанаhан байнабди. Хэр... тэдэнэй манай хараалhан хэм...э-ябуулгые дэмжээ hаань, тусхай ...гтоол абажа болохо. Партиин ...нтральна Комитет, Советскэ пра...ительство иимэ хэмжээ бэелүүл...ы таараха гэжэ hанана.

Мүнөө миин худалдагдадаг, гур... процентын урьhаламжаhаа бэ..., урьhаламжануудые 1958 онhоо ...лэн гаргахаяа болихо, мүнөө ...лдэ гаргагдаха 26 миллиард тү...эригэй урьhаламжын орондо 12 ...ллиард түхэригэй урьhаламжа ...гаха.

Тиигээд энэ урьhаламжые хай...н гэжэ бэшүүлхэб? Энэ хэрэгые ... лэ бодомжолжо үзэхэ хэрэгтэй. ...радаа 500 түхэригhөө доошо са... абадаг хүнүүд энэ урьhаламжа ...шүүлэгүй hаань болохо гэhэн ду...ал ороо. Харин 500 түхэригhөө ...шэ салин абадаг хүнүүд урьhа...мжа захихадаа, хоёр неделиин ...инhаа дээшэ бэшэ мүнгэндэ бэ...үүлхэ ёhотой.

Энэ гүрэндэшье, арадташье олзо... байха бээз гэжэ hанагдана. ...ад зондомнай юугээрээ олзотойб ...эдэ, социалистическэ гүрэмнай ...ри бэхижэхэ гээшэ. Советскэ хүн ...эн гүрэнөө hалбаран мандуул... гэжэ оролдодог ха юм. Гадна, ... бүхэншье мүнгэ зөөриин талаар ...зотохо байна. **(Альга ташалга).** Тэд хэрбээ урдань гаргагдаhан урьhаламжануудаар шүүбэринүү...е, мүн урьhаламжын сэнгые ...энhээ хойшо түлэхэеэ болёогүй ...урьhаламжануудые саашадаа ...болихо шадахагүй байhан ... Тиимэhээ урьhаламжануудай ... 20—25 жэлээр хойшо ... дурадханабди. Хэрбээ

энээние зүб гэжэ hанаа hаа, энэ дурадхалые дэмжэхыетнай уряалнаб. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

20—25 жэл үнгэрөөд байхада облигацинуудайтнай сэнгые түлэжэ эхилхэбди. Тиихэдээ 260 миллиард түхэригэй облигациин сэнгые нэгэ доро түлэхэ гэжэ ойлгохо ёhогүй. Харин жэл бүри таhалжа, тухайлхада 13 миллиард түхэригөөр түлэгдэхэ байна. Гадна, эдэ жэлнүүдтэ гүрэн процент нэмээхэгүй гэжэ мүн лэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тобшоор хэлэхэдэл, мүнөө хүн зоной дунда тараад байhан облигацинуудые удаан болзороор хэбтүүлхэ хэрэг гараа гээшэ. Тиихэдэ зоной дунда урьhаламжа тараангүй байхадаа, гүрэн 20 жэлэй туршада энэ урьhаламжын мүнгые гартаа баряад байха байна. Энэмнай ехэ мүнгэн.

Энэ мүнгые хайшан хэрэглэхэб гэжэ партиин Центральна Комитедтэ, мүн правительствода бидэнэр хөөрэлдөөбди. Тэрэ мүнгэнэй зарим хубиинь арадай хэрэглэмжэдэ зорюулжа, гэр байрын, hургуулинуудай, больницануудай, нарайлалгын гэрнүүдэй, хүүгэдэй яслинуудай, хүүгэдэй садуудые барилгада hомолхо, мүн бусад хэрэгүүдтэ гаргашалха, ондоогоор хэлэхэдэл, советскэ хүнүүдэй ажабайдалые улам hайжаруулха хэрэгтэ тэрэ мүнгэн таргагдаха ёhотой. **(Альга ташалга).** Бидэнэр энэ асуудалые «Красное Сормово» заводой хүдэлмэришэдэй урда табиhан байгаабди. Теэд энээниие арсаха нэгэшье хүн байгаагүй. Харин тэндэмнай 20 мянган хүдэлмэришэн байгаа бшуу. Тэдэнэр бүгэдэ тус дурадхалые дэмжээ. **(Альга ташалга).** Һүүлээрнь автомобильна заводто митинг болоо. Тэндэ 60 гаран мянган хүн байгаа. Урьhаламжын талаар партиин Центральна Комитедэй, Советскэ правительствын оруулhан дурадхалые тэдэнэр бүгэдэ дэмжээ. Таанаршье, Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Чувашска, Марийска, Мордовско Автономно Республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад энэ дурадхалые халуунаар дэмжэжэ байнат. **(Үни удаан альга ташалга).**

Нүхэд, Сормовско хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ байхадаа би тэдэнтэй хөөрэлдөөб. «Красный пролетарий», гү, али автозавод мэтын Москвагай заводуудай хүдэлмэришэдые суглуулжа, тэдээндэ нэгэ иимэ дурадхал оруулая гэжэ хэлэhэн байгааб: КПСС-эй Центральна Комитедэй, мүн правительствын урьhаламжа тухай дурадхалые дэмжэхыень уряалжа, бүхы хүдэлмэришэдтэ, колхознигуудта, МТС-үүдэй болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, интеллигенцидэ хандагты гэжэ дурадхаха. Теэд Сормоводо хүдэлмэришэд намда иигэжэ хэлээ: юундэ «заал hаа, «Красное Сормово» бэшэ, харин «Красный пролетарий» завод иимэ хандалга гаргаха болоо юм? Энээниiень би ехэтэ hайшаагааб. Сормовойхид энэ асуудалаар хэн үүсхэл гаргахаб гэжэ үни шиидхээ ха юм. Яахадаа «Красное Сормово» заводой хүдэлмэришэдтэй хамта автозаводой хүдэлмэришэд болон бусад заводуудай хүдэлмэришэд энэ асуудалаар үүсхэл гаргаха эрхэгүйб? Таанадшье, жэшээнь, колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэд эндээ шиидхэбэри абажа, манай дурадхалые дэмжэхыень бүхы ороной колхознигуудта хандахаяа янат. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Хэрбээ энэ дурадхалые зүбшөөжэ, дэмжэхэ байгаа hаа, тусхай хандалга гаргаха гээшэ гүт. **(Үни удаан альга ташалга).** Һүүлээрнь бидэнэр энэ хандалгыетнай толилхобди. Тиигээд хүдэлмэришэд лэ энэ асуудалаар үүсхэл гаргаа юм, харин тэдэниие таанадай дэмжэhэн тухай тэрэ хандалга соотнай хэлэгдэхэ ёhотой. Сормовско заводой хүдэлмэришэд, мүн автомобильна заводой хүдэлмэришэд эгээл түрүүн энэ асуудалаар hанамжаяа хэлээ. **(Альга ташалга).** Харин таанар, колхозно таряашадай түлөөлэгшэд, совхозуудай, МТС-үүдэй хүдэлмэришэд, хүдөө ажахыда хүдэлдэг интеллигентнэр хүдэлмэришэдые дэмжэжэ, тэдэнэй үүсхэлые hайшаажа, энэ hайн hайхан, туhатай хэрэгые дэмжэхыень бусад хүнүүдые уряална гээшэт. **(Альга ташалга).**

Нүхэд! Капиталист гээшэ хонжоо наймааша амитан, хахад процент олзын түлөө түрэhэн эсэгээ хадхажа алаха хүн юм. Тэрэ советскэ хүнэй hанал бодолые хэзээшье ойлгохогүй. Таниие hайн дураараа зүбшөөлөө үгэжэ байна гэжэ тэдэнэр хэзээшье этигэхэгүй. Энээн тухай газетэнүүдтэ уншаад, тэрэ иигэжэ хэлэхэ: хүдэлмэришэн, таряашадые айлгаа ха юм. Тиихэдэнь лэ тэдэнэр зүбшөөгөө ёhотой.

Шэнэ, советскэ үеын хүн бии болоо. Тэрэ социалистическэ общество хүмүүжүүлэгдэжэ гэжэ, хүниие тоножо, зөөри суглуулхын түлөө ажаhуунагүй гэжэ капиталист ойлгохогүй. Манай хүн хүдэлмэриин, хэлэн ажалаингаа зэргээр ту-

лөөhыень абадаг байна. Гэбэшье, энэнь гансал мүнөөдэрэй түлөөhэн гээшэ. Манай хүдэлмэришэн холо саагуур хаража, ерээдүй сагай түлөө ажаллана. Энэ ерээдүй сагынь аяар холын бэшэ, харин hаяар байгуулагдаха коммунистическэ общество мүн. **(Альга ташалга).**

Советскэ хүн гансал өөрөө баяжажа абаха гэhэн зорилготой бэшэ, харин оронойнгоо экономикые дэбжээжэ, бүхы арадайнгаа ажабайдалые, соёл культурыень улам hайжаруулхын түлөө оролдодог. **(Альга ташалга).** Энэ hайн hайхан зорилго. Манай хүн шадаал hаа ехэ зөөри суглуулха гэжэ оролдодоггүй. Харин ниитын хэрэгэй түлөө, гүрэндэ улам ехэ олзо зөөри суглуулхын түлөө советскэ хүнүүдэй олонхинь оролдон тэмсэдэг. Тиигэжэ тэдэнэр ажал хэрэгэйнгээ, экономикын хэмжээе улам дээшэлүүлжэ, эрдэм ухаа hалбаруулжа, улам олон станок, машина бүтээдэг болохын, улам ехэ таряа ургуулдаг болохын түлөө оролдоно. Наукын туйлалтануудые хэрэглэжэ, шэнэ машинануудые байгуулаад, хүнэй ажал хүнгэдхөөд, урагшаа улам эршэмтэйгээр дабшажа, хүдэлмэриин үдэрые бага болгоод, зоной ажабайдалые яажа hайжаруулхаб гэжэ советскэ хүн саг үргэлжэ бодожо байдаг. Тиихэдээ хүнэй хэрэгтэй бүхы юумыень хүндэ үгэдэг боложо, ёhотой коммунистическэ общество байгуулха гэhэн зорилго советскэ хүн урдаа табинхай. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Манай советскэ хүн эгээл иимэл даа. Юунэй түлөө ажаhуудагаа зүб ойлгожо, ажабайдалайнгаа гол зорилгые түргэн бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй тэрэ оролдодог. Мүн Центральна Комитедэй, правительствын дурадхалые дэмжэhэн ябадалтнайшье энээниие гэршэлнэ. Ямаршье капиталист хэзээшье энээниие ойлгохогүй. Гахай огторгой өөдэ хаража шададаггүй гээшэ ааб даа. Тэрээн шэнги капиталист хадаа манай советскэ хүнэй сэдьхэлые хэзээшье ойлгохогүй. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Нүхэд! Хүдөө ажахын асуудалнуудаар 1955 ондо болоhон олон зүблөөндэ би хабаадаа hэм. Һайн зүблөөнүүд болоо hэн. Гэбэшье, тэндэ хэлэhэн үгэнүүд мүнөөнэйхидэл адли бэшэ байгаа. Хүнүүд hүр дарагдангяар, дорьбоогүйгөөр хэлэдэг hэн. Мүнөө жэлдэ табадахи зүблөөндэ хабаадажа байнаб. Теэд хүнүүд яагаа этигэл найдамтайгаар хэлэдэг болоо гээшэб. Бээ ехээр hайрхангүйгөөр, хэхэ гэжэ байhан юумээ hайтар бодожо үзөөд, хүсэ шадалаа зүбөөр элсүүлээ hаа, хүнүүдэй үүсхэл хэшээл бадаруулжа шадаа hаа, ехэ юумэ хэхэбди гэжэ тэдэнэр ойлгодог болоо. Мүнөө хүнүүдые ушар ёhо улам hайнаар ойлгодог болгохо ёhотойбди. Табигдаhан зорилгонуудаа шиидхэхын тулада агрономуудые, зоотехнигүүдые, ветврачуудые, научна хүдэлмэрилэгшэдые улам олоор хабаадуулха шухала.

Хэрбээ манай үбгэ эсэгэнэр, үтэлhэн хүгшэд шэнгеэр ажал хэрэгтээ хандаха болоо hаа, ехэ юумэ туйлажа шадахагүй байнабди. Бидэнэр түрүү колхозуудай, совхозуудай, эрхим хүнүүдэй дүй дүршэлые хэрэглэхэ, бүхы түрүү юумые хэрэглэхэ, наукын туйлалтануудые бодото hайнаар ашагладаг болохо ёhотойбди. Колхозой, районой, областиин, республикын хүтэлбэрилэгшэдэй энэ ушарые эгээл hайнаар ойлгоhон хүниинь ажал хэрэгтээ илажа, түрүү hуурида гараха.

Ехэ амжалтануудые туйлахыетнай хүсэнэб. Мүрысөөндэ хэнэйтнайшье түрүүлээ hаа, оромнай баярлаха. Эндэ байhан хүн бүхэниие, тэрэнэй туйлаhан амжалта бүхэниие партимнай хүндэлдэг. Түрүү hуури эзэлхын түлөө улам эршэтэйгээр, улам шангаар тэмсээ hаа, улам ехэ амжалта таанар туйлахат. Тиигээд, таанадай хэнэйшье түрүүлээ hаа илгадгүй, гүрэндэмнай, партидамнай улам ехэ туhа нэмэри болохо. Харин партиин, гүрэнэй улам хүсэтэй болоходонь, бүхы советскэ арадаймнай байдал hайжарха байна бшуу. **(Нэрьемэ, үни удаан альга ташалга).**

Бидэнэр коммунистнууд—интернационалистнуудбди. Советскэ Союзай туйлаhан амжалтые гансал манай амжалта бэшэ гэжэ, харин бүхы дэлхэйн хүдэлмэришэдэй амжалта гэжэ тоолодогбди. Тиимэhээ, нүхэдүүд, гүрэнэйнгөө туйлаhан амжалтануудаар капиталистнуудые улам ехээр гайхуулжа гэлылгэхын тулада, тэдэнэрэй амидышье байхадаа, мүн хуурсагта ороодшье байхадаа галзууралдажа, коммунизмын илалтата ябадалhаа айн hүрдэжэ байхынь тулада хүсэ шадалаа гамнангүй оролдохо ёhотойбди. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

КПСС-эй XX съездын табиhан түүхэтэ зорилгонуудые тон богонихон болзор соо бодото дээрэнь бэелүүлхын тулада унаhан малгайгаа абангүй оролдоё. **(Нэрьемэ альга ташалга, оваци болоно, бүгэдэ хүл дээрээ бодоно).**

Нүхэр Н. С. Хрущев Горький городто ерээд байна

ГОРЬКИЙ, апрелиин 9. (ТАСС). Горький городто ерээд байhан КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущев городой ажабайдалтай апрелиин 9-дэ танилсаа.

КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. Г. Игнатовтай Н. С. Хрущев үглөөгүүр нэгэ заводто ошожо, ажал хэрэгтэйнь танилсаад, предприятиин хүтэлбэрилэгшэдтэй, конструкторнуудтай, хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэhэн байна.

Һүүлээрнь нүхэр Н. С. Хрущев Горьковско, Арзамасска областьнуудай партиин райкомуудай секретарьнуудтай хөөрэлдөө. Колхозуудые, МТС-үүдые, совхозуудые партийна талаhаа улам hайнаар хүтэлбэрилдэг болохо тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдээ. Тиихэдэ мяха, hү, овощь болон хүдөө ажахын бусад продуктнуудые улам ехээр абадаг болохын түлөө оронойнгоо ямаршье нютагтай Горьковско, Арзамасска областьнууд мүрысөөд, түрүү hуурида гаража шадаха гэжэ нүхэр Н. С. Хрущев онсолон тэмдэглээ.

Тэжээл улам ехээр ургуулдаг болохо шухала, илангаяа кукурузын, хартаабхын үндэр ургаса ургуулха ёhотойт гэжэ нүхэр Хрущев хэлээ.

Правительственна үндэр дээдэ шанда—Ленинэй орден болон «Хадуур ба Балта» гэжэ хоёрдохи алтан одоор шагнагдаhантайнь дашарамдуулан нүхэр Н. С. Хрущевые заводой хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд, конструкторнууд болон хүдэлмэришэд, тэрэшэлэн партиин райкомуудай секретарьнар халуунаар амаршалаа.

РСФСР-эй Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн дээрэ абтаhан тогтоол

1. РСФСР-эй Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшад 1958 онhоо эхилэн урьhаламжа захихаяа болихо, тэрэшэлэн урьhаламжануудаар мүнгэ түлэхэеэ болихо тухай нүхэр Хрущевой оруулhан дурадхалые дэмжэнэ. Нүхэр Хрущев энэ дурадхал манай партиин Центральна Комитедэй, мүн Советскэ правительствын зүгhөө оруулжа, энээниiень Сормовой, мүн автозаводой коллективүүд hайшаагаа.

Энээнтэй хамта 34,5 миллиард түхэригэй урьhаламжын орондо 1957 ондо 12 миллиард түхэригэй урьhаламжа hүүлшынхеэ бэшүүлхэ тухай дурадхалые зүблөөндэ хабаадагшад мүн лэ hайшаана. 1956 ондо 34,5 миллиард түхэригэй урьhаламжа бэшүүлэгдээ hэн.

1958 онhоо эхилэн урьhаламжын болюулагдахаhаа уламжалан, гараха гаргашануудые бүглэхын тулада гүрэн заатагүй 1957 ондо урьhаламжа бэшүүлхэ ёhотой байна гэжэ бидэнэр hайн ойлгонобди. Тиимэhээ 1957 ондо гаргагдаха урьhаламжые нэгэн hаналаар дэмжэhэн тухайгаа партиин ЦК-да мэдүүлнэбди.

Хүдэлмэришэд, албахаагшадай энэ дурадхалые нэгэн hаналаар дэмжэhэн ябадал энэ дурадхалай советскэ хүнүүдэй аша туhада зорюулагдаhаниие гэршэлнэ. Энэншье ойлгосотой. Энэ дурадхалай бэелүүлэгдэхэдэ, гүрэмнайшье, арараднайшье айхабтар ехээр олзотохо байhаниинь хэндэшье эли. Гүрэмнай hомологдодог мүнгэеэ улам ехэ болгожо, байрын гэр, hургуули, больницануудые болон культурно-ажаhуудалай бусад эмхи зургаануудые улам олоор бариха арга боломжотой болохо. Харин облигаци багаар бэшүүлхэдээ, саашадаа урьhаламжа бэшүүлхэеэ огтолон болиходоо хүн бүхэнэй hарын салин эли бодо ехэ болохо байна бшуу.

2. Урьhаламжануудые гаргахаяа болижо, облигацинуудай сэнгые түлэхэеэ болихо тухай дурадхалые нэгэн hаналаар дэмжэхыень Советскэ Союзай бүхы хүдэлмэришэдтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ болон албахаагшадта, бүхы колхознигуудта, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдтэ, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, МТС-үүдэй механизаторнуудта зүблөөндэ хабаадагшад хандана.

Энэ шухала хэмжээ-ябуулгые али болохоор шамдан бэелүүлхыень зүблөөндэ хабаадагшад Советскэ правительствые гуйна.

3. Урьhаламжануудай гаргагдахаяа болиходо, мүн облигациин сэнгэй түлэгдэхэеэ болиходо араднайшье, гүрэмнайшье айхабтар ехээр олзотохо бээз гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад бата найдана. Энэ хэмжээ-ябуулгын бэелүүлэгдэхэдэ, ажахыгаа, соёл болбосоролоо улам түргөөр хүгжөөхэ, советскэ арадай ажабайдалые hайжаруулха, манай агуу ехэ ороной өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые улам ехэ болгохо, коммунизм тээшэ манай илалтата тэмсэлые улам түргэдүүлхэ арга боломжо олдохо байна.

1957 оной апрелиин 5-да „Красное Сормово" заводой хүдэлмэришэдэй митинг дээрэ гагнууршан Т. Голубевагай хэлэhэн үгэ

Нүхэд! Би Никита Сергеевич Хрущевые амаршалнаб. Бидэнэр, заводой хүдэлмэришэд, Сормовско заводто ерэhэндэнь Никита Сергеевичтэ баясхалан хүргэнэбди. Энэ жэлдэ хоёр неделиин салингаараа урьhаламжа бэшүүлхэ, харин 1958 онhоо эхилэн огтолон урьhаламжа бэшүүлхэеэ болихо тухай нүхэр Хрущевой хэлэhэн дурадхалые бидэнэр, заводой хүдэлмэришэд, тон зүб гэжэ тоолонобди. Зүгөөр, бидэнэр энээнhээ урагша урьhаламжа захихадаа, гүрэндөө туhалхын тулада шадаал hаа ехээр бэшүүлхэ гэжэ оролдодог hэмди. Гэбэшье, урьhаламжа багаар бэшүүлхэ болоhондоо парти, правительствода баясхалан хүргэнэбди. Урьhаламжа бэшүүлхэ бүхэндөө, энэ урьhаламжаараа гүрэндөө үшөө дахин туhалхамнай гэжэ бидэнэр хэлэдэгбди.

1958 онhоо эхилэн урьhаламжын бэшүүлэгдэхэеэ болихо дээрэhээ, мүн шүүбэринүүдые үнгэргэхэеэ болижо, хуушан урьhаламжануудаар түлбэриие болюулха тухай Никита Сергеевич Хрущевой дурадхалые мүн лэ дэмжэнэбди. Тиигээд энэ мүнгэмнай гүрэнэймнай гарта байжа, бүхы советскэ арадай аша туhара зорюулагдаг лэ гэжэ гуйха байнабди.

Т. Голубевагай хэлэhэн үгые сугларагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаа. Урьhаламжые болюулха тухай, мүн хуушан урьhаламжануудаар түлбэри түлэхэеэ болихо тухай тэрэнэй дурадхалые нэгэн дуугаар дэмжэhэнээ митингдэ хабаадагшад мэдүүлнэ.

Энэ митингдэ 20 мянга гаран хүн хабаадаа.

1957 оной апрелиин 8-да Горький городто болоhон ажалшадай митингдэ абтаhан резолюци

РСФСР-эй Горьковско, Арзамасска, Кировскэ областьнуудай, Марийска, Мордовско, Чувашска автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй боложо дүүрэhэн ушарта зорюулагдаhан митингдэ Горький городой ажалшад сугларaa. Нүхэр Хрущевой дурадхаhан, «Красное Сормово» болон Горьковско автомобильна заводой хүдэлмэришэд, албахаагшадай, дээрэ дурсагдаhан РСФСР-эй областьнуудай болон автономно республикануудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөндэ хабаадагшадай дэмжэhэн, 1958 онhоо эхилэн, урьhаламжа захихаяа болихо тухай, мүн 1957 ондо 34,5 миллиард түхэригэй орондо 12 миллиард түхэригэй урьhаламжа бэшүүлхэ тухай дурадхалые Горькиин ажалшад нэгэн дуугаар hайшаажа дэмжэнэ. Мүн шүүбэринүүдэй тиражуудые үнгэргэхэеэ болихо, урдань гаргагдаhан облигацинуудай сэнгыень түлэхэеэ болихо гэhэн дурадхалые тэрэшэлэн дэмжэнэ.

Манай гүрэнэй, бүхы арадаймнай аша туhада абтаhан энэ дурадхалые дэмжэхыень Советскэ Союзай ажалшадые уряалнабди.

Митингдэ хабаадагшад энэ тогтоолые нэрьемэ альга ташалгаар угтажа, голосованиин болоходо нэгэн дуугаар баталан абаа. Энэ митингдэ 150 мянга гаран хүн хабаадаа.

Горьковско автомобильна заводой хүдэлмэришэдэй, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, албахаагшадай митинг дээрэ абтаhан тогтоол

1958 онhоо эхилэн урьhаламжа захихаяа болихо, тэрэшэлэн урьhаламжануудаар түлбэри болюулха тухай КПСС-эй ЦК-гэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой оруулhан дурадхалые hайшаажа дэмжэхэ, 34,5 миллиард түхэригэй орондо 12 миллиард түхэригэй урьhаламжа 1957 ондо hүүлшынхеэ бэшүүлхэ гэhэн дурадхалые мүн лэ hайшааха. 1956 ондо 34,5 миллиард түхэригэй урьhаламжа бэшүүлэгдэhэн байгаа.

1957 оной апрелиин 6-да нэгэн дуугаар баталан абтаба, митингдэ 50 мянган хүн хабаадаа.

ПАРТИИН ХЭЛЭҺЭН—АРАДАЙ ХҮСЭЛЭН

КИЕВ, апрелиин 10. (ТАСС). Украинын столицын ажалшад гүрэнэй урьhаламжа тушаа парти, правительствын хараалhан хэмжээнүүдые халуунаар дэмжэн hайшааhан. Предприятинуудта, барилгануудта, эмхи зургаануудта болон городой hургуулинуудта олон зоной хабаадалгатай митингнүүд боложо, советскэ хүнүүдэй угаа ехэ патриотизмые болон ушар ёhо мэдэдэг байлгые гэршэлэн харуулна.

Январска восстаниин нэрэмжэтэ Киевэй вагон заhабарилгын завод Украинын ниислэлэй түрүү предприятинь юм. Вагонно цехын уужам hаруул гэр соо апрелиин 10-да митинг болоо. Горький городой ажалшадай дэмжэhэн, гүрэнэй урьhаламжа тушаа КПСС-эй ЦК-гэй дурадхаhан хэмжээ-ябуулгануудые тус митингдэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ.

Заводой үнинэй хүдэлмэришэн, котельщигүүдэй бригадир С. И. Федотов трибуна дээрэ гараад, иигэжэ хэлэбэ:

— Бидэнэр, советскэ хүнүүд, гүрэндөө оло дахин мүнгөө урьhалжа байгаабди. Энэ мүнгэмнай хаана хэрэглэгдэдэг бэ гэжэ бидэнэр мэдэдэгбди. Арад зоной урьhаламжын ашаар оромнай хүсэн түгэс индустри байгуулаа, хүдөө ажахыгаа ехээр хүгжөөгөө. Ажалшадай байдал жэл ерэхэ бүри hайжарна. Манайшье городые абаад үзөө hаа, энэмнай дайнай урда тээхидэ орходоо улам hайхан, болбосон түхэлтэй болоо. 1958 онhоо эхилэн урьhаламжа захихаяа болихо тухай, мүн урьhаламжын шүүбэринүүдые түлэхэеэ болихо тухай, тэрэшэлэн облигацинуудай сэнгыень түлэхэ болзорые хойшолуулха тухай шухала дурадхалнуудые парти, правительствомнай оруулаад, бидэнтэй зүбшэн хэлсэжэ байна. Бидэнэр, хүдэлмэришэд, бүхы советскэ хүнүүдтэл адли энэ зүб дурадхалые дэмжэнэбди.

Столярнуудай бригадир залуу хүдэлмэришэн В. С. Щербань гэгшэдэ үгэ үгтэбэ.

— Горькиин ажалшадай абаhан шиидхэбэри тухай би ехээр сэдьхэлээ ханан дуулаабди. Арад зонойнай гүрэндөө урьhалhан 260 миллиард мүнгэнэй ашаар шэнэ hургуулинууд, больницанууд, культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудые, байрын гэрнүүдые бариха хэрэгтэ гаргашалагдаха. Эгээл иимэhээнь парти, правительствын табиhан дурадхалые бидэнэр үнэн зүрхэнhөө hайшаажа дэмжэнэбди.

Митинг дээрэ нэгэн дуугаар иимэ тогтоол абтаа:

«КПСС-эй ЦК-гэй зүгhөө ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь нүхэр Н. С. Хрущевой оруулhан, 1958 онhоо эхилэн урьhаламжа захихаяа болихо тухай, урьhаламжын шүүбэринүүдые түлэхэеэ болихо тухай, тэрэшэлэн облигацинуудай сэнгыень түлэхэ ябадалые хойшолуулха тухай дурадхалые hайшаажа дэмжэнэбди.

1956 ондо 34,5 миллиард түхэригэй урьhаламжа бэшүүлэгдэhэн байгаа. Энээнэй орондо 1957 ондо 12 миллиард түхэригэй урьhаламжа hүүлшынхеэ гаргаха дурадхалые мүн лэ hайшаанабди.

Энэ урьhаламжа гаргахада шухала байhые бидэнэр hайн ойлгоод, энэ hүүлшын урьhаламжые нэгэн дуугаар дэмжэжэ байhан тухайгаа партиин ЦК-да мэдүүлнэбди.

Республикын колхозуудта мал шахалгын, бэлшээн таргалуулгын хэрээр ябажа байhан тухай

1957 оной апрелиин 1-нэй мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Эбэртэ бодо мал: Бэлшээн таргалуулгада табигдаhаниинь	Эбэртэ бодо мал: Толгой бүриин амидын шэгнүүр дунда зэргээр (центнерээр)	Хонид: Бэлшээн таргалуулгада табигдаhаниинь	Хонид: Толгой бүриин амидын шэгнүүр дунда зэргээр (килограммаар)	Гахай: Шахалганда табигдаhаниинь	Гахай: Толгой бүриин амидын шэгнүүр дунда зэргээр (килограммаар)	1957 оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ мяха тушаалга
Б-Кударын	93,5	2,0	76,0	26	8,0	55	59,2
Баргажанай	54,2	2,1	55,5	40	11,1	36	—
Бичурын	67,3	1,8	86,3	39	7,3	54	33,9
Зэдын	61,5	2,2	7,2	46	7,8	33	31,6
Яруунын	46,7	2,1	27,5	41	16,4	30	—
Заиграйн	17,4	1,4	16,5	30	17,7	47	48,0
Закаменай	70,8	2,2	52,3	24	14,2	30	—
Иволгын	33,5	2,1	52,2	38	5,5	48	87,3
Кабанскын	56,7	1,9	38,4	29	10,4	41	164,9
Хэжэнгын	51,6	1,5	42,2	37	24,9	39	42,2
Кударын	90,7	1,9	151,6	36	5,8	59	123,9
Курумканай	09,6	1,6	118,4	40	10,9	41	—
Кяхтын	11,4	2,2	16,0	38	7,9	34	83,3
Мухаршэбэрэй	32,5	2,4	65,4	38	10,2	60	27,7
Прибайкальска	95,5	1,6	—	—	4,0	59	84,9
Сэлэнгын	64,5	2,3	58,2	39	4,5	51	51,0
Тарбагатайн	79,2	2,1	66,8	29	10,0	47	106,1
Ториин	55,1	2,5	72,9	35	11,0	54	82,7
Түнхэнэй	44,8	2,1	44,1	29	6,5	57	124,4
Хориин	54,2	1,6	75,5	39	9,6	44	38,5

Гүрэндөө мяха ехээр тушааха тухай хэды хэлсэдэгшье haa, энэ мэдээн дээрэhээ харахада, манай республика дотор мал таргалуулха, шахаха хүдэлмэри тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна. Апрелиин 1-дэ түсэбэй ёhоор шахан таргалуулагдаха эбэртэ бодо малай ойройдоол 53 процентнь, хонидой 59 процентнь, гахайнуудай 9 процентнь шахалтанда табигдаhан байба. Иигэжэ хараалhан түсэбэйнгөө ёhоор малаа шахангүй, таргалуулангүй байха ябадалые саашадаа тэсэхын аргагүй.

Мүнөө манай республикада мяха ехээр абадаг болохо асуудал хадаа эгээл шухалын шухала асуудалнуудай нэгэн болоо. Тиимэhээ энэ хэрэгтэ партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, мүн бүхы колхознигууд энээндэ үдэр бүри анхаралаа табиха ёhотой.

Олон мал таргалуулжа, мяха ехээр абадаг болохо тухай манай республика дотор хөөрэлдөөн боложо захалhаар hара хахад тухай боложо байна. Арга боломжонуудаа тооложо гаргаад байхада мүнөө жэлдэ манай республика нёдондонойхидо орходоо нэгэ хахад дахин ехэ мяха гүрэндөө тушааха хүсэд аргатай байhаниинь элирээ hэн. Зорилго юун байгааб гэхэдэ, мяха ехээр абадаг болохо талаар хараалhан түсэбөө саг сагтань дүүргэхын түлөө оролдохо хэрэгтэй байгаа. Тиибэшье, олонхи колхозууд малаа шахажа захалаадүй, али хайшан гээд шахаха тухайгаа бодожо үзөөгүй байна. Эбэртэ бодо мал таргалуулха түсэбөө 11—16 процент, хонидые —16—16 процент, гахай шахаха түсэбөө 8—17 процент дүүргэhэн Кяхтын, Заиграйн аймагуудай, тэндэхи колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд хайшан гээд мяха ехээр абадаг болохомнай гэжэ hанана, ямар юундэ найдана гээшэб? Шахаха малайнгаа хахад заримыеншье hайн эдеэлүүлгэндэ табяагүй Иволгын, Мухаршэбэрэй, Түнхэнэй, Хориин болон бусад аймагуудай хүтэлбэрилэгшэд юу бодоко хаб? Иволгын, Кударын, Прибайкальска, Сэлэнгын, Түнхэнэй аймагуудай колхозууд мүнөө жэлдэ шахажа, гүрэндэ тушааха гахайнуудайнгаа ойройдоо 4—5 процентые шахалганда табяад байна.

Тиихэдэ олохон аймагуудта шахагдажа байна гэhэн нэрэ зүүгээд мал анханайхяараал муугаар харууhалагдажа, эдеэлүүлэгдэжэ байдаг баримтанууд олоор үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Баргажанай аймагай XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Крылов, парторганизациин секретарь нүхэр Меньшиковтэй хамта гахайнгаа фермэ дээрэ ошоод, шахагдажа байhан гахайнуудые яашье оложо ядаа гэхэ. Юуб гэхэдэ, тиимэ гахайнууд ойройдоошье үгы байhан байгаа. Гахай шаханагүйбди гэжэ фермын хүдэлмэришэд түрүүлэгшэ парторганизациингаа секретарь хоёрые арай гэжэ үнэншүүлэе. Гэхэ зуура, энэ колхоздо 30 гахай шахагдажа байна гэжэ аймаг зургаанда тоологдодог байгаа. Энэ ушар дээрэhээ харахада зарим нютагуудта хэды мал шахагдажа байhаниинь, юрэнхыдөө бодото байдалаа ядахада колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мэдэдэггүй, дээшээ худал мэдээ хүргэдэг байна бшуу.

Энэ жэлдэ таргалуулагдажа гүрэндэ тушаагдаха эрьенүүдые, мүн гологдоhон хүгшэн хонидые мүнөө шахалга—бордолгондо табиhанай хэрэггүй, тэдэниие харин зундаа бэлшээн таргалуулаад бонитировко хэhэнэй, ноohыень хайшалhанай hүүлдэ тушааха хэрэгтэй гэжэ Курумканай аймагай Сталинай, Хрущевой нэрэмжэтэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр нүхэд Шанюшкин, Тенетов гэгшэд мэдүүлhэн байна. Мүнөө хаража байhан хонид соohoонь заримыень таhалжа, шахалганда табихада хонишоднай дурагүй байха, юуб гэхэдэ, тэдэнэр хэhэн ажалайнгаа үрэ дүнгые өөhэдөө хаража, ажалайнь түлөөhые абаха дуратай гэhэн хэбэртэйгээр тэдэнэр энэ мэдүүлгэеэ тайлбарилна. Хрущевой нэрэмжэтэ колхоздо ядахадаа таргалуулагдаха ёhотой эбэртэ бодо малыншье илгагдажа, тусхай hүрэг болгогдоогүй байhаар. КПСС-эй обкомой IV пленумэй шиидхэбэриин ёhоор, таргалуулагдаха эбэртэ бодо малые, эрьенүүдые бүри март hарада илгажа, hайн харууhа, эдеэлүүлгэндэ табиха ёhотой байhан аад, эдэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд малые саг сагтань шахаха хэрэгые тоодоггүй байна. Мал таргалуулха хэрэгтэ иигэжэ хайша хэрэгээр хандаха баримтанууд мүн ондоошье нютагуудта үзэгдэнэ.

Олон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд гахай үсхэбэрилгые хүгжөөхэ, тиигэжэ гахайн мяха ехээр абадаг болохо аргые мүнөө болотор тоодоггүй байhан зангаараа. Гахай олоор шахажа мяха ехээр абадаг болохо аргаяа хэрэглэнэгүйбди. Апрелиин 1-дэ шахагдажа байха ёhотой гахайнуудай ойройдоол 9 процентнь шахалганда табигдаhан байна. Баргажанай аймагай олон колхозуудта гахайнгаа фермэнүүдтэ ээзн бусаар, хайша хэрэгээр хандаха баримтанууд олоор үзэгдэнэ.

Гахайн мяха ехээр абадаг болохын тулада томо эхэ гахай бүридөө нэгэ дахин түрүүлэгдэхэ хошоод гахай барихэ зорилго партиин обкомой IV пленум табяа hэн. Хэдэ хэдэн колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд поршоонхонуудаа дураараа худалдажа, үсөөрүүлжэ байна. Иигэжэ байхадаа ниитын ажахыда ямар ехэ хохидол ушаруулнабибди гэжэ тэдэнэр мэдэнэгүй гү, али урдынгаа заншалаар лэ поршоонхонуудайнгаа бага байхада үнэ сэн багатайгаар худалдажархина. Баргажанай аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз 26 эхэ гахайтай байгаад, нэгэ дахин түрүүлэгдээд шахагдаха нэгэшье гахайгүй. Мүн нэгэшье гахай энэ колхоздо шахагданагүй. Уланай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз мүнөө жэлдэ зун гараhан 212 поршоонхо колхознигуудтаа, мүн ондоо тээшэнь худалдаха, теэд ойройдоо 140 поршоонхо гүрэндэ тушааха гэжэ бүри уридшалан түсэблэжэрхинхэй. Зунай хүхэ ногооной үедэ гаргаша багатайгаар поршоонхонуудые олоор томо болгожо гүрэндэ тушааха орондо иимэ олоорнь худалдаха колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй ябадал гү? Энэ колхозуудай хүтэл-

тынгээ зөөридэ ээзн бусаар хандаhан ябадал болоно бэшэ аал? Поршоонхонуудые томо болгожо мяхан болгохын орондо иигэжэ худалдажа, бага байхадань үрин тарин болгожо байха ябадалтай шууд тэмсэхэ саг болоо.

Мал таргалуулжа, шахажа байhан гүүртэ болон отаранууддайшье хүдэлмэридэ горьтой дутагдалнууд үзэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, шахалганда табихынгаа урда тээ зарим газарта малаа шэгнэнэгүй, үгышье haa, hүрэг сооhоо ябахын толгой барижа ерээд шэгнэжэ, тэдээгээрээ бэшэ малайнгаа шэгнүүрые багсаажархидаг байна. Иигэжэ байhан газарта малай ямараар таргалжа байhые hайнаар мэдэхын аргагүй байхань ойлгосотой. Олон газарта шахагдажа байhан мал hара hарадаа шэгнэгдэнэгүй. Зарим колхозуудта мүн шахагдажа байhан малда мүртэй тэжээл эдюулэгдэнэгүй, hайн бэлшээри таhалагдажа үгтэнэгүй, шахагдажа мал бэлшөөхын тулада тэжээлэй культурануудые тарихаа асуудал шиидхэгдэнэгүй.

Мал hайнаар бэлшээн таргалуулжа, шахажа байhан хүнүүдые али болохоор урмашуулжа байха хэрэгтэй. Тэдэ энэ талаар ехэ дутагдал бии. Зарим колхозуудта мал таргалуулhанай, шахаhанай түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гүрим тодоруулагданагүй, адуулагшадай дунда социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэнэгүй.

Эдэ бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, олон нютагуудта мал үшөөл муугаар, үсөөнөөр шахагдана, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд мяха абалгые ехэдхэхэ хэрэгтэ үшөөл хайша хэрэгээр хандана.

Энээн дээрэhээ боложо, гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэб тон хангалтагүйгөөр дүүргэгдэжэ байна. Ажахын жэлэй түрүүшын кварталда республикын колхозууд нёдондонойхидоо орходоо 2233 центнер мяха багаар тушаагаа. Хориин аймагай колхозууд үнгэрэгшэ квартал соо гүрэндэ ойройдоошье мал тушаагаагүй тооной. Тиихэдэ Хэжэнгын аймагай колхозууд гүрэндэ 11 центнер, Сэлэнгын—88 центнер, Заиграйн—20 центнер мяха тушааба. Олонхи аймагууд мяха тушааха кварталайнгаа түсэбые холо дүүргээгүй. Гэхэ зуура, мяха элдэб үрилтэдэ ехээр гаргагдана. Энэ юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, январь, февраль hарануудта үүсэлэгдэhэн мяханай ойройдоол 26 процентнь гүрэндэ тушаагдаа. Заиграйн аймагта 258 центнер мяхан үүсэлэгдээд, тэрэнэй ойройдоол 6 центнерынь, Сэлэнгын аймагта—355 центнерэй 14 центнерынь гүрэндэ тушаагдаба. Иимэ баримта мүн бусад олон аймагуудта үзэгдэнэ. Иигэжэ малаа олоорнь хоролтодо оруулан, гүрэн түрын хэрэгтэ харша ябадал гаргаха баримтанууд үшөөл үзэгдэhөөр.

Республикын колхозуудта мал үсөөнөөр шахагдажа, гүрэндэ мяхан багаар тушаагдажа, худалдагдажа, бэрхэтэйхэн байдал тохёолдоод байна. Энэ хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнуудые түргэнөөр усадхаха тушаа партийна, советскэ органуудай, колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд яаралтай хэмжээ абаха ёhотой.

Мүнөө жэлдэ таргалуулагдажа, шахагдажа гүрэндэ тушаагдаха малнууд hаяын үдэрнүүдтэ илгагдажа, тусхай гүүртэ, отаранууд болгогдохо ёhотой. Харин hаагдажа ябаhан гү, али тугаллаха үнеэд, мүн хурьгалха, нарай хурьгатай хонид мүнөө дээр орхигдохо ёhотой. Мал шахан таргалуулха хүдэлмэридэ дүй дүршэл ехэтэй колхознигуудые табиха хэрэгтэй. Таргалуулагдаха мал түрүүн заатагүй шэгнэгдэжэ, адуулгашадта тушаагдаха, саашадаа hара бүри шэгнэгдэжэ байха ёhотой. Малай шэгнүүр хэды шэнээнээр дээшэлүүлжэ байха hара-hарын даалгабариие малшадта үгэжэ байха шухала. Шахан таргалуулагдажа байhан малда үбhэ тэжээл горьтойгоор үгөөд, бэлшээриин газарнуудые таhалха, тэжээлэй ургамалнуудые али тухайгаар тарихаяа эртээнhээ тодорхойлхо хэрэгтэй.

Мал таргалуулжа байгшадые урмашуулха зорилгоор ажалай нэмэлтэ түлбэри үгэхэ гурим зохёожо тодорхойлхо, колхознигууд болон совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ шухала.

Мал элдэбээр гаргашалха ябадалтай, гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха даалгабаряа саг сагтань дүүргэхэгүй ябадалтай эрид шууд тэмсэхээр саг болоо.

Энэ жэлдэ нёдондонойхидоо орходоо мяха нэгэ хахад дахин ехээр тушааха зорилго табигдаба. Энэ зорилгодо хүрэхэ ёhотойбди.

Красноярска хизаар. «Гидропроект» гэжэ Бүхэсоюзна институдай Ленинградай филиалай хүдэлмэрилэгшэд Енисей мүрэнэй hабые шэнжэлэн үзэжэ байна. Красноярск городhоо хойшо оршодог Комсинский гэжэ арал хүрэтэр, мянган километр газарта мүрэниие зубшуулан тэдэнэр шэнжэлгэ хээ.

Мүнөө тус экспедици эндэ баригдаха ГЭС-эй проектые шэнжэлхэеэ бэлэдхэл хэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: экспедициин начальник Г. Г. Вилин (зүүн гарhаа), гидрогеолог В. Г. Пуртов хүдэлмэрилдэг газартаа байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Худалдаа наймаан

Колхознигуудай эрилтэ хангагданагүй

Хүдөөгэй ажалшадай үдэр бүри ургажа байгаа ажаhуудалай болон культурна эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха гээшэ худалдаа наймаанай, культурно-гэгээрэлэй организацинуудай хүндэтэ уялга гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ.

Гэбэшье, Сэлэнгын аймпотребсоюзай правлени, Ново-Селенгын сельпо (хүтэлбэрилэгшэдынь нүхэд Кокорин, Ульянов) энэ уялгаяа муугаар бэелүүлнэ. Энэ ушарhаа холын гүүртэ, отаранудай малшад тамхи, зуруул, сай, дабhа гэхэ мэтые худалдан абахын тула хэдэн модоной газарта байhан магазинуудта ошохо баатай болоно.

Жэшээлхэдэ, «Коммунизм» колхозой фермэ, гүүртэнүүдтэ үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ нэгэшье дахин нүүдэл наймаа абаашагдаагүй байhаар. Колхозойнгоо центрhээ хэдэн километр холо байдаг Баруун-Хүндын 3—4 отарын хонишод эд бараа худалдан абахын тула Үбэр-Зөөхэйн сельпогой Сүхын МТС-эй дэргэдэхи магазин ошоно. Мүн колхозhоонь баруулжаа, Сэлэнгэ мүрэнэй саада бэедэ байhан Баянголой малшад Галуута-Нуурай станци ошохо баатай болоно. Тиихэдэ, Улаан-Сэсэг нютагтахи малшад Ново-Селенгынскын магазинуудта ерэдэг байна.

Мүн энэ колхозой хонишод кинокартина хараагүй хэдэн hара болоо. Нүүдэл кино колхозой центртэ хаа яа ерэбэшье, малшадта ошонгүй бусашадаг. Мүн колхозой центртэ хүдөөгэй клуб гэжэ бии нэрэтэй. Теэд тэндэншье культурна хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Сэлэнгын аймпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд, аймгүйсэдкомой культурын таhагые даагша нүхэр Жамбалов, Ново-Селенгын сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Ирдыниев колхознигуудай ажаhуудалай болон культурна эрилтэнүүдые хүсэд дүүрэнээр хангаха тушаа анхаралаа табиха ёhотой.

С. Шарапов.

Шэнэ чайнатай болобо

Ториин аймпотребсоюз ниитын эдеэ хоолой болон өөhэдынгөө хүдэлмэрилэгшэдтэ гэр байрануудые барижа байна. Аймагай центртэ типовой проектээр баригдаhан шэнэ чайна hая ашаглалгада оруулагдаа. Чайна соо сэбэр, hаруул, кухнинь эдеэ шанаха түхеэрэлгээр hайнаар хангагданхай. Тэрэ столовын нээгдэhэнhээ хойшо аймагай центрын ажалшад hайн шанартайгаар буйлуулагдаhан эдеэ хоолоор элбэгээр, культурнаар хангагдадаг болоо.

Мүнөө энэ аймпотребсоюзай дархашуул хоёр квартиратай байрын гэр, эдеэ хоолой складай барилга хэжэ захалба. Эндэ ажаллажа байhан дархашуул нүхэд Шимякин, Понамарев гэгшэдэй бригадынхид тэдэ барилгануудаа Октябриин революциин 40-дэхи ой хүрэтэр дүүргэхэ гэhэн уялгануудые абаад, ажалайнгаа эршые улам шангадхана.

К. Демин.

США-гэй Гүрэнэй Департаментда СССР-эй посольствын эльгээhэн нот

США-да байдаг СССР-эй посольство США-гэй Гүрэнэй Департаментда иимэ удхатай ното апрелиин 8-да эльгээгээ:

«Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай посольство Америкын Холбоото Штадуудай Гүрэнэй Департаментые хүндэлдэг байhанаа мэдүүлээд, иимэ юумэ дуулгахые шухалада тоолоно.

Панамска каналай эхиндэ байдаг Бальбоа гэжэ портдо «Н. Островский» гэжэ советскэ теплоходой 1957 оной январиин 2-то ерэхэдэнь, Америкын таможниин албахаагшад, мүн каналай зэбсэгтэ харуулай 18 хүн тус судна дээрэ ерэhэн байна. Тэдэнэр судын бүхы байрын, мүн албанай таhагуудые тон наринаар шэншэлжэ хараад, командын хүнүүдэй хубиин зөөриие онгироод, бүхы механизмуудые, түхеэрэлгэ болон байрануудые фотоаппарадаар буулгажа абаhан байна.

Судын Панамска каналаар гараха гэhэн тусхай документтэй байгаашье hаань, каналай захиргаанай түлөөлэгшэд таhагуудые тон наринаар хэмжэжэ үзөөд, бүхы механизмуудай паспортнуудые шалгаа. 11.00 часта судные шалгажа эхилhэн аад, тэдэнэр 18.00 часта дүүргээ. Теплоход «Н. Островский» аяар январиин 3-да 07.00 часта каналаар гаргагдаха байна гэжэ каналай захиргаанай түлөөлэгшэд мэдүүлээ. Тиихэдэ ондоо гүрэнүүдэй суднанууд ямаршье hаадгүйгөөр каналаар гаража байhан байна. Бальбоада советскэ теплоходой байгаа сагтань полициин катер судын хажууда саг үргэлжэ сахижа байгаа.

Январиин 3-да 07.00 часта ... нада каналай харуулай зэбс... 18 хүн баhа ерэhэн байна. Ту... руул мостигhоо машинна отдел... дэ хүрэтэр телефон тодхожо, ... дээрэ, румпельнада, машинна ... ленидэ, радиорубкада болон ... тик дээрэ харуулнуудые табяа.

Судын каналаар гараха ... полицейскэ катер хойноhоонь ... үргэлжэ дахажа ябаа. Вахтаhаа... лөө советскэ морягуудта дээдэ... луба дээрэ байхань хоригдоhон ... гаа.

Мүн 1957 оной эхиндэ «И. ...бушкин», «Адмирал Сенявин» ... советскэ суднануудай Панамска ... налаар гараха үедэ Америкын ... сагаархид мүн лэ иимэ баhам... hан ябадал гаргаhан байна.

«Н. Островский», «И. Бабушк... «Адмирал Сенявин» гэжэ сове... суднануудые Америкын засагаа... дай доромжолhон ябадалые пос... ство буруушаажа, Гүрэнэй Де... таментда энээн тухайгаа мэдүү... 1901 оной ноябриин 8-да Па... ска канал тухай абтаhан дого... соо Панамска каналаар бүхы ... нуудай суднанууд тэгшэ эрхэ... гээр ябаха гэжэ хэлэгдэhэн, ... энэ дүримые хойшодоо судна... баримталдаг байгаа. Харин Ам... кын засагаархид энээниие м... будүүлигээр эбдэбэ.

США-гэй тусхай засагаархид... шадаа иимэ ушарнуудые гарга... гүйн тулада хэмжээ абаха ... гэжэ посольство найдана.

Социалистическэ лагериин оронуудай элүүрые сахилгын министрнүүдэй зүблөөнэй протоколдо Бухарестдэ гар табигдаба

БУХАРЕСТ, апрелиин 9. (ТАСС). Албаниин, Болгариин, Венгриин, Вьетнамай Демократическа Республикын, Германска Демократическа Республикын, Хитадай, Корейн Арадай-Демократическа Республикын, Монголой, Польшын, Румыниин, СССР-эй, Чехословакиин элүүрые сахилгын министрнүүдэй зүблөөнэй протоколдо Бухарестдэ гар табигдаа.

Элүүрые сахилгын министрнүүд Румыниин медико-санитарна кадрнууд тушаа асуудалаар национальна конференциин хүдэлмэридэ тэдэнэр хабаадалсажа, социалистическэ оронуудта элүүрые сахилгын хэрэгые эмхидхэхэ тушаа hанамжаяа хэлэлсэhэн байна.

Медико-санитарна кадрнуудые бэлэдхэхэдээ, мүн тэдэниие хүтэлбэрилхэдөө бүхы социалистическэ оронуудай баян дүй дүршэлые хэрэглэхэ, тэрэшэлэн тус тус орон бүхэнэй үндэhэ яhатанай онсо зүйлые хараадаа абаха гээшэ айхабтар ту... тай гэжэ министрнүүдэй зүбл... харуулаа.

Социалистическэ оронууд эл... рые сахилгын талаар, мүн ме... цинскэ наукануудай талаар ехэ h... харилсаатай болоо гэжэ зүблөө... хабаадагшад ханангяар тэмдэгл...

Саашадаашье элүүрые сахи... болон медицинскэ наукану... талаар улам нягта холбоо... болохо, тиихэдээ дүй дүршэлөө ... далдан абалсаха хэрэгтэ тус... анхаралаа хандуулха гэжэ элүү... сахилгын министрнүүд тоолобо.

Социалистическэ оронуудай эл... рые сахилгын министрнүүдэй ... жээтэ зүблөөе 1958 оной на... Прагада үнгэргэхэ гэжэ шиидх... дээ. Тус зүблөөн дээрэ промышл... на предприятинуудта хүдэлдэг ... нүүдтэ медицинскэ туhаламжа ... жа үзүүлхэ тухай асуудал зүбл... хэлсэгдэхэ юм.

Советскэ гол мүрэнэй морягуудтай Чжоу Энь-лай уулзаба

ПЕКИН, апрелиин 9. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын гүрэнэй соведэй премьер Чжоу Энь-лай мүнөө Хитадта ошоод байhан советскэ гол мүрэнэй морягуудай делегацитай апрелиин 9-дэ уулзаа. РСФСР-эй Гол мүрэнэй флодой министр З. А. Шашков тус делегациие толго... но. КНР-эй Зам харилсаанай ... нистр Чжан Бо-цзюнь хөөрэлдөө... хабаадалсаа.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Мухаршэбэрэй аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз мүнөө 528 нугаhатай, 46 галуутай юм. Үшөө 10 мянган дальбараа абажа, зун намартаа ехэ болгоод, гүрэндөө нугаhа галуунай 130 центнер мяха тушааха байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: колхозой нугаhанай фермэ.

А. Мантаевай фото.

Бурят-Монголой АССР-эй нөөсэлгын кассануудтахи шүүбэри нөөсэлгэнүүдэй шүүбэринүүдэй 29-дэхи тиражай официальна таблица

Энэ тираж 1957 оной апрелиин 7-до Хоринскдо боло...

Удаадахи номернуудта мянга хүрэтэр, тэрэшэлэн Бурят-Монго... АССР-эй нөөсэлгын кассануудта оруулагдаhан шүүбэритэ нөөсэ... нүүдэй нөөсэлгын книжкэнүүдэй удаадахи мянган номернуудта ш... бэринүүд буугаа.

Нөөсэлгын книжкэнүүдэй №№	Шүүбэриин хэмжээн процентээр (нөөсэлгын дунда зэргын сумhаа)	Нөөсэлгын книжкэнүүдэй №№	Шүүбэриин хэмжээн процентээр (нөөсэлгын дунда зэргын сумhаа)
39	200	525	25
42	25	598	25
111	25	639	100
140	25	656	25
168	25	681	100
239	25	749	25
279	50	789	25
306	25	813	25
355	25	855	25
364	25	909	25
404	25	949	25
450	50	989	25
514	25		

Тиражай комиссиин түрүүлэгшэ Н. ЗАРБАЕ...
Харюусалгата секретарь Г. ПЕРЕВАЛОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора 46-32. зам. редактора — 32-74. отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14, культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров —16.

Н 00397. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 21...